

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

Bakalářská diplomová práce

Průmysl v Koreji za japonské okupace

Vypracovala: Jana Skýpalová

Vedoucí práce: Mgr. Sylva Martinásková, Ph.D.

2024 v Olomouci

Čestně prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Sylvy Martináskové, Ph.D., a uvedla veškeré zdroje a literaturu, se kterými jsem pracovala.

V Olomouci dne

Podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Sylvě Martináskové, PhD., za odborné vedení této práce, cenné rady a trpělivost.

Anotace

Autor:	Jana Skýpalová
Katedra a fakulta:	Filozofická fakulta – Katedra asijských studií
Název práce:	Průmysl v Koreji za japonské okupace
Vedoucí práce:	Mgr. Sylva Martinásková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024
Počet stran:	50
Počet znaků (včetně mezer):	100 597
Počet použitých zdrojů:	28
Klíčová slova:	korejský průmysl, průmysl v Koreji, japonská okupace, japonská anexe, průmyslový vývoj, japonsko-korejské vztahy, japonská správa Koreje, historický vývoj

Bakalářská práce se zaměřuje na vývoj průmyslu na Korejském poloostrově během období japonské okupace, konkrétně pouze v letech 1910–1939. První část práce se zaměřuje na proces, kterým se Korea stala japonskou kolonií, a na kroky, které Japonsko podniklo k dosažení politické dominance nad Koreou. Dále práce zkoumá, jak se v průběhu času měnil přístup japonské správy v oblasti průmyslu a jak tyto změny korelovaly s vývojem expanzivní japonské politiky. Jejím hlavním cílem je analyzovat, jak japonská nadvláda ovlivnila rozvoj průmyslových odvětví v této oblasti a jak se korejský průmysl vyvíjel pod japonskou správou.

Annotation

Author:	Jana Skýpalová
Department and Faculty:	Faculty of Arts – Department of Asian Studies
Thesis title:	Industry in Korea under Japanese Occupation
Supervisor:	Mgr. Sylva Martinásková, Ph.D.
Year of presentation:	2024
Number of pages:	50
Number of characters:	100 597
Number of sources used:	28
Keywords:	Korean industry, industry in Korea, Japanese occupation, Japanese annexation, industrial development, Japan-Korea relations, Japanese administration of Korea, historical development

This bachelor thesis focuses on the industrial development of the Korean Peninsula during the period of Japanese occupation, specifically between 1915 and 1939. The first part of the thesis examines the process by which Korea became a Japanese colony and the steps taken by Japan to achieve political dominance. Furthermore, the thesis explores how the approach of Japanese administration in the industrial sector changed over time and how these changes correlated with the development of Japan's expansion policy. Its main goal is to analyse how the Japanese hegemony influenced the development of industrial sectors in this region and how the Korean industry evolved under Japanese administration.

Obsah

Úvod.....	9
1. Přechodné období vývoje korejského průmyslu (1876–1910).....	10
1.1 Korea před rokem 1876 a podepsání japonsko-korejské smlouvy	10
1.2 Podepsání první japonsko-korejské smlouvy	11
1.3 Změny v korejské ekonomice po roce 1876	12
1.4 První sino-japonská válka a rusko-japonská válka	14
1.5 Vyhlášení protektorátu v roce 1905.....	16
1.6 Ustanovení úřadu generálního guvernéra.....	19
2. První fáze vývoje průmyslu v Koreji (1910–1919)	21
2.1 Změny v řízení Koreje	21
2.2 Lehký průmysl.....	23
2.2.1 Potravinářský průmysl	25
2.2.2 Tabákový průmysl.....	26
2.2.3 Textilní průmysl – bavlna, hedvábí, tkaniny	27
2.3 Těžký průmysl	27
2.3.1 Těžba nerostů.....	28
3. Druhá fáze vývoje průmyslu v Koreji (1920–1930).....	31
3.1 Investice do korejského průmyslu	31
3.2 Lehký průmysl.....	32
3.2.1 Výroba keramiky.....	32
3.2.2 Textilní průmysl – bavlna, hedvábí, tkaniny	33
3.3 Plán na zvýšení produkce rýže	33
3.4 Těžký průmysl	35
3.4.1 Výroba energie.....	35
3.4.2 Cementářský průmysl.....	36
3.4.3 Těžba nerostů.....	37

4. Třetí fáze vývoje průmyslu v Koreji (1931–1940)	40
4.1 Mandžuský incident a změny po roce 1931	40
4.2 Lehký průmysl	41
4.2.1 Plán na zvýšení produkce rýže	41
4.2.2 Výroba hedvábí	42
4.3 Těžký průmysl	43
4.3.1 Těžba nerostů	44
Závěr	46
Bibliografie	48

Ediční poznámka

Při přepisu japonských jmen a výrazů je v textu použita česká transkripce podle publikace *Problematika české transkripce japonštiny a pravidla jejího užívání*¹. Japonská jména jsou uváděna v pořadí příjmení – jméno. Korejská jména a výrazy jsou psány v české vědecké (populární) transkripci a rovněž jsou psány v pořadí příjmení – jméno. Japonské a korejské názvy a termíny budou psány v kurzívě pro lepší orientaci v textu.

V textu je pojem „Korea“ užíván jako jednotný název pro oblast, aniž by bylo specifikováno rozdělení na Korejskou republiku a Korejskou lidově demokratickou republikou.

1 BAREŠOVÁ, Ivona a Monika DYTRTOVÁ. *Problematika české transkripce japonštiny a pravidla jejího užívání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-8024440170.

Úvod

Tato bakalářská práce se zaměřuje na vývoj korejského průmyslu za japonské okupace a zkoumá změny, které toto období přineslo. Do práce není zahrnuta doba po roce 1939, protože dostupné informace o vývoji korejského průmyslu po tomto roce jsou nedostačující. Cílem je zjistit, jak japonská okupační politika ovlivnila rozvoj a strukturu korejského průmyslu a jaké strategie Japonsko uplatňovalo ke kontrole a využití korejského průmyslu ve prospěch svých vlastních zájmů.

Japonská nadvláda nad Koreou v letech 1910–1945 měla zásadní vliv na mnoho aspektů korejské společnosti, včetně průmyslového sektoru. V této době se v korejském průmyslu odehrály významné změny. Přestože tyto změny přinesly některé pozitivní důsledky, nelze opomenout negativní aspekty, které s sebou japonská okupace přinesla. Během této doby docházelo k různým formám násilí, vykořisťování a potlačování korejské kultury a identity, a proto je japonská okupace Koreje stále citlivým tématem.

O ekonomickém vývoji Koreje za japonské okupace existuje mnoho prací. Tyto studie poskytují důležité poznatky pro porozumění současným vztahům mezi Japonskem a Koreou. Zkoumání vývoje korejského průmyslu během japonské okupace je nezbytné pro lepší pochopení současného ekonomického a politického kontextu v této oblasti.

Práce je strukturována do čtyř částí. První část popisuje proces, jakým se Korea stala japonskou kolonií. Druhá kapitola se zabývá obdobím od roku 1910 do 1919, kdy docházelo k potlačování vzniku moderních průmyslových odvětví a podniků. Třetí kapitola se věnuje formování prvních moderních průmyslových odvětví a novému směru japonské koloniální politiky v letech 1920 až 1929. Poslední kapitola, která popisuje roky 1930 až 1939, se zabývá vývojem korejského průmyslu v období japonské militarizace.

Hlavním cílem je prostřednictvím historických událostí a ekonomických trendů porozumět vlivu japonské okupační politiky na rozvoj a strukturu korejského průmyslu. Na výzkum bude použita kvalitativní metoda analýzy obsahu textových dat z různých zdrojů, jako jsou historické dokumenty, zprávy vládních úřadů a analytické materiály. Primární literaturou jsou především historické publikace japonských, korejských, a amerických autorů.

1. Přechodné období vývoje korejského průmyslu (1876–1910)

Přechodným obdobím vývoje korejského průmyslu je v této práci označována doba od roku 1876, kdy byla podepsána první obchodní smlouva mezi Japonskem a Koreou, až po rok 1910, kdy byla Korea oficiálně anektována japonským císařstvím.² Zároveň je toto období chápáno jako první moderní fáze v korejské historii.

Přechodné období je charakteristické tím, že Korea poprvé vyšla z několika století dlouhé politiky izolace. Podepsáním japonsko-korejské smlouvy byla donucena otevřít své přístavy a zahájit obchod s japonským císařstvím. To vedlo k tomu, že s Koreou začaly obchodovat i západní mocnosti, a Korea se tak dostala poprvé v moderní historii do sféry mezinárodního obchodu. Po ustanovení japonského protektorátu v roce 1905 začaly ze strany Japonska proudit investice do různých oblastí korejské ekonomiky. Ze začátku to zahrnovalo například zakládání prvních finančních institucí a rozvoj železniční infrastruktury. V tomto období se Japonsko postupně snažilo získat monopolní pozici a omezit vliv ostatních zahraničních mocností.

1.1 Korea před rokem 1876 a podepsání japonsko-korejské smlouvy

Svou geografickou polohou byla Korea celou svou historií obklopena mocnými státy, Čínou a Japonskem, a z toho důvodu musela tradičně klást velký důraz na národní obranu. Korejský poloostrov byl historicky rozdělen na několik nezávislých království, jako byla království *Gogurjŏ*, *Silla*, *Bäkče*. Později se tato království sjednotila pod jednotnou vládu, což vedlo k vzniku království *Gorjŏ* a v 14. století nahradilo *Gorjŏ* království *Čosŏn*, tudíž nelze hovořit o jednotné Koreji jako samostatném státu. V pozdním 16. stoletím a na začátku 17. století došlo na území Koreje k mnoha válečným konfliktům, které zahrnují i neúspěšný pokus Japonska o dobytí Koreje japonským vojevůdcem Tojotomim Hidejošim³ v letech 1592 a 1597 nebo také invaze mandžuské dynastie Pozdní Ťin⁴ a Čching⁵, po nichž následovalo období relativního klidu, během něhož byla ustanovena nová politika izolace.⁶ Dlouhé období míru a politika izolace způsobily značný úbytek tradičního zdroje síly – národní obrany – a politická jednota národa byla ohrožena. Vzhledem k již zmíněné geografické poloze Koreje byla národní obrana v celé historii Koreje považována za jeden

² Suh Sang-Chul. *Growth and Structural Changes in the Korean Economy 1910-1940*. Harvard University: Council on East Asian Studies, 1978, s. 1.

³ Považován za jednoho ze tří sjednotitelů Japonska, v jeho plánech bylo také dobytí Koreje a Číny.

⁴ Stát existující na území Číny v letech 1616–1636.

⁵ Stát, který vznikl reorganizací Pozdního Ťinu, v roce 1636.

⁶ Dynastie Čosŏn, nazývaná také jako Ri nebo I, se rozhodla pro úplnou politiku izolace s výjimkou Číny. Navzdory politice izolace si Čína udržovala pozici hlavního zdroje vlivu na Koreu. S Japonskem byly udržovány pouze minimální vztahy, a to oficiálně pouze v pusanském přístavu, který byl trvale izolován.

z nejdůležitějších bodů pro udržení státních útvarů, jelikož nedisponovala větší ekonomickou mocí než její sousedi. Z tohoto důvodu se musela spoléhat na efektivitu svých obranných jednotek. Politika izolace dále bránila přirozenému navázání mezinárodních vztahů, což bylo pro moderní růst v 19. století nezbytné. Tato potřeba byla zejména důležitá kvůli vytvoření potenciálního spojence v případě ohrožení. Navázání kontaktů s cizími zeměmi by také umožnilo lépe vidět rozdíly v politickém i ekonomickém vývoji země. V důsledku dodržování politiky izolace však Korea nebyla schopná této možnosti využít.

V 19. století došlo v jižní, východní a jihovýchodní Asii k mnoha klíčovým změnám, jako bylo pronikání západních politických vlivů s cílem dosáhnout koloniální převahy. Čína se stala místem boje mezi západními mocnostmi o kontrolu nad regionem v například opiových válkách⁷, Vietnam, Kambodža a Laos padly do rukou francouzské koloniální správy. Avšak nejen západní země usilovaly o narušení mocenské rovnováhy v této oblasti; Japonsko po restauraci Meidži (1868) začalo mobilizovat své síly s cílem získat koloniální území a rychle dohánět západní země v průmyslovém rozvoji.⁸ Důležité postavení, které nová vláda Meidži zaujala, spočívalo ve finanční podpoře hlavních ekonomických a vojenských sil. To ukazuje na snahu Japonska o modernizaci a přizpůsobení se západním vzorům během období Meidži. Po uzavření první dohody se Spojenými státy⁹ začalo Japonsko prosazovat uzavírání podobných smluv s dalšími zeměmi a brzy se stalo ve východní Asii významnou mocností. Jednou z těchto zemí byla i Korea.

1.2 Podepsání první japonsko-korejské smlouvy

V roce 1876 donutilo Japonsko Koreu k podpisu smlouvy – první smlouvy¹⁰, kterou Korea uzavřela po několika staletích dodržované politiky izolace. I přesto, že zahraniční obchod byl během politiky izolace částečně povolen prostřednictvím výměny dárků a zboží, byl pouze pod dohledem korejské vlády. Korejská vláda měla také monopolní kontrolu nad soukromým obchodem, což zahrnovalo regulaci, povolení a podmínky provádění takového obchodu. Tento systém fungoval až do roku 1876.¹¹ Hlavním důvodem uzavření této smlouvy

⁷ Opiové války, první (1839–1842) a druhá (1856–1860), konflikt mezi Velkou Británií a čínsko-mandžuskou dynastií Čching.

⁸ Suh, *Growth and Structural Changes*. S. 2.

⁹ Tzv. Kanagawská smlouva z roku 1854, smlouva o míru a přátelství.

¹⁰ V Japonsku známá také jako Japonsko-korejská smlouva o přátelství a v Koreji jako Smlouva z ostrova Kanghwa.

¹¹ King, Betty L. Japanese Colonialism and Korean Economic Development, 1910–1945. *Asian Studies: Journal of Critical Perspectives on Asia* [online]. 2013, 13(3). 1–21. [cit. 20.10.2023]. Dostupné z doi: <https://www.asj.upd.edu.ph/mediabox/archive/ASJ-13-03-1975/king-japanese-colonialism-korean-economic-development.pdf>. S. 3.

byly převážně mocenské spory o korejský trůn a období nestability, které Japonsko bylo schopné využít. V roce 1875 japonská loď záměrně vnikla do korejských teritoriálních vod a její posádka se vylodila na ostrově Kanghwa, kde požadovala vodu a zásoby. Na tuto žádost reagovaly korejské jednotky pobřežních pevností palbou. Následně Japonsko donutilo Koreu k podpisu smlouvy, čímž měla být oficiální omluva vyřešena.¹² Smlouva je však považována za nerovnoprávnou, protože umožnila Japonsku výhody a zvýšený vliv na úkor Koreje, která byla nucena podepsat smlouvu pod hrozbou vojenského nátlaku a bez rovnocenného jednání.

Rozhodnutí o podepsání nerovnoprávné smlouvy vycházelo z nedostatečného povědomí o rostoucí ekonomické zaostalosti Koreje ve srovnání s Japonskem nebo Západem. Tato zaostalost byla důsledkem dlouholeté politiky izolace. Podepsáním této smlouvy byla Korea nejen donucena otevřít Pusan a další dva přístavy, které si Japonsko mohlo libovolně vybrat, ale také umožnila Japonsku volný pohyb v korejských teritoriálních vodách.¹³ Hlavním bodem smlouvy byl však článek, kterým Japonsko uznalo Koreu za autonomní stát s rovnocennými suverénními právy. Tím, že Japonsko potvrdilo status Koreje jako autonomního státu, se záměrně prezentovalo jako sousední země bez agresivních úmyslů, na rozdíl například od Ruska, které se v regionu jevilo jako možný agresor. Celý incident na ostrově Kanghwa, který nakonec vedl k uzavření smlouvy mezi Japonskem a Koreou, byl v podstatě použit jako prostředek ke vzniku konfliktu a jako záminka, která umožnila Japonsku snazší proniknutí na korejský trh a následně realizaci vlastních expanzivních plánů.

1.3 Změny v korejské ekonomice po roce 1876

Uzavření smlouvy s Japonskem mělo pro Koreu významný historický dopad. Otevření se Japonsku znamenalo postupné uvolňování podmínek a Korea tak začala postupně obchodovat i se západními mocnostmi. Tyto nově vytvořené obchodní podmínky měly velký význam pro následující vývoj.

Díky novým zahraničním kontaktům si korejská monarchie začala uvědomovat své nedostatky, zejména v ekonomickém sektoru, a rozhodla se je řešit. V následujících desetiletích byly opakovaně vysílány speciální expedice na japonské ostrovy, aby studovaly příčiny, které umožnily Japonsku rychlou modernizaci během relativně krátkého časového období.¹⁴ Delegacím bylo představeno široké spektrum moderních vojenských,

¹² National Institute of Korean History [online]. [vid. 10.1.2023]. Dostupné z: http://contents.history.go.kr/front/kh/view.do?category=english&levelId=kh_001_0070_0020_0010.

¹³ Lee Ki-baik. *A New History Of Korea*, přeložili Wagner, Edward, W. a Shultz, Edward J., Harvard University Press, 1984. S. 268–269.

¹⁴ Modernizace Japonska byla rychlým procesem, který započal svržením samurajské vlády a restaurací císařské moci v roce 1868, a pokračovala do počátku 20. století. Modernizace byla realizována efektivními

průmyslových a jiných zařízení. Ze získaných informací bylo zjištěno, že Japonsko ve svém modernizačním úsilí zvolilo směr, který vykazoval mnohé podobnosti se západním modelem a v některých aspektech byl dokonce identický. Tato skutečnost v Koreji vyvolala značný údiv, protože v té době byl Západ vnímán jako potenciální hrozba a západní vlivy byly do jisté míry potlačovány. Přesto byla myšlenka rychlé modernizace podobně jako v Japonsku lákavá, protože by se tímto posílila obrana proti možné agresi ze strany sousedů, zejména Ruska.¹⁵

Nicméně hlavními dopady otevření se Japonsku, kromě počátečního předávání know-how, byly změny v zahraničním obchodu a jejich vliv na korejskou ekonomiku. Kvůli nerovným podmínkám obchodní smlouvy si Japonsko zajistilo monopol, jelikož Korea disponovala zbožím, které bylo pro Japonsko v období industrializace klíčové. Korejský vývoz do Japonska se skládal hlavně ze zemědělských produktů, zatímco do Koreje byly vyváženy především průmyslové výrobky, zejména textilní výrobky jako len a zpracované hedvábí.¹⁶ Japonsko při pokračující industrializaci ovlivnilo domácí ekonomiku Koreje prostřednictvím obchodní spolupráce. Tato interakce vedla v Koreji k rozvoji moderních odvětví, včetně vzniku finančních institucí a stabilního měnového systému.¹⁷

Obchodní činnost byla zahájena především v nově otevřených korejských přístavech. Kahm popisuje:

„Otevřením korejských přístavů, převážně pak Pusanu, Wönsanu a Inčchönu, se stala tato města periferií k důležitým japonským přístavům, jako jsou například Ósaka a Nagasaki. To vytvořilo funkční systém periferií, který výrazně ovlivnil začlenění Koreje do regionální východoasijské ekonomiky.“¹⁸

Zemědělské produkty vyprodukované v Koreji byly přepraveny nejprve do korejských přístavů a následně do japonských přístavních měst. Z těchto přístavů byly následně distribuovány produkty podle potřeb do celého Japonska.¹⁹

S cílem vytvořit systém periferií, který by vyhovoval japonskému obchodu, byly v průběhu přechodného období provedeny první významné investice do základních služeb. Tyto služby jsou nezbytné pro provoz moderního průmyslu a označují se jako sociální režijní

politickými rozhodnutími a aktivním přijímáním západních inovací, nejen vojenských, ale i průmyslových, vědeckých a administrativních, a aktivním rozvíjením zahraničního obchodu a diplomacie.

¹⁵ Lee, *A New History Of Korea*. S. 270.

¹⁶ Suh, *Growth and Structural Changes*. S. 4.

¹⁷ Tamtéž, s. 5.

¹⁸ Kahm, Howard. *Colonial Finance: Daiichi Bank and the Bank of Choseon in Late Nineteenth and Early Twentieth Century Korea, Japan and Manchuria*. Los Angeles: University of California 2012. Disertační práce. S. 4.

¹⁹ Tamtéž, s. 4

kapitál. V tomto případě se tím myslí převážně první japonské investice do korejské infrastruktury, zejména do výstavby železnic. Kvalitní infrastruktura měla umožnit snadný pohyb zboží a snížit náklady spojené s distribucí a přepravou. Byly vybudované tři hlavní trasy; první trasa spojovala Soul a přístav Inčchön a byla uvedena do provozu v roce 1900, druhá spojovala Soul a Pusan a byla spuštěna v roce 1905 a třetí trasa byla zbudována v roce 1906²⁰, aby propojila jižní a severní části Korejského poloostrova a spojovala Soul a město Sinüidžu.²¹

V přechodném období docházelo k přílivu japonského obyvatelstva do Koreje, které aktivně změnilo vlastnické struktury půdy. Příliv japonského obyvatelstva do Koreje a jejich získávání půdy představoval strategii japonské vlády k posílení své kontroly nad korejským územím a ekonomikou, jelikož proces získávání půdy urychlil rostoucí investice japonských finančníků. Mnoho korejských pozemků však zůstávalo neobdělávaných a Japonsko využívalo tuto skutečnost k propagaci myšlenky začlenění těchto nevyužitých oblastí do výrobního procesu, často i s využitím síly.²²

Na japonský tlak na převzetí korejské půdy reagovala zemědělská a těžební společnost vedená podnikatelem Ji Do-Dže. Korejci se snažili udržet kontrolu nad korejskou půdou, což bylo v rozporu s cíli a záměry Japonska, které mělo zájem o rozšíření své moci nebo vlivu v těchto oblastech. Korejská vláda povolila této společnosti nezávisle vyjednávat o obdělávání těchto pozemků, což donutilo Japonsko na určitý čas své plány pozastavit. Nicméně Japonsko od těchto plánů neupustilo zcela. Prosadilo vytvoření pozice japonského poradce pro vybrané korejské ministry, jako například ministra financí nebo ministra zahraniční. Tito poradci měli pravomoc ovlivňovat rozhodování v daných oblastech a byli povinni konzultovat s japonskou vládou před každým důležitým krokem. Tím si Japonsko zajistilo prosazení svých záměrů v korejské politice.²³

1.4 První sino-japonská válka a rusko-japonská válka

Koncem 19. století byla situace na Korejském ostrově napjatá, především kvůli postupům Ruska na severu a konfliktům mezi Ruskem a Britským impériem na západě korejského území. Korejská vláda čelila narůstající rivalitě mezi Japonskem a Čínou

²⁰ Lee Jun, *The History of Korean Railway by Photographs*. *KOTI Knowledge Sharing Report: Korea's Best Practices in the Transport Sector* [online]. November 2011 (17) S. 17–19. Dostupné z doi: https://centers.ibs.re.kr/html/living_en/transport/KSP%2017%20The%20History%20of%20Korean%20Railway%20by%20Photographs.pdf.

²¹ Dnes na území Korejské lidově demokratické republiky.

²² Lee, *A New History Of Korea*. S. 317.

²³ Tamtéž, s. 318.

v ekonomických záležitostech na svém vlastním území. Po uzavření smlouvy z Kanghwy trvalo Japonsko na nezávislosti Koreje, zatímco Čína odmítala uznat nezávislost Koreje a vnímala otevření přístavů Japonsku jako hrozbu pro vlastní postavení na korejském trhu. Konflikty mezi Japonskem a Čínou v této oblasti vedly k politickým střetům.²⁴

Smlouva z Kanghwy umožnila Japonsku bezcelní dovoz zboží a obchodování v japonské měně, což vedlo k výrazné ekonomické převaze Japonska v korejských přístavech.²⁵ Pusan se stal hlavním obchodním centrem pro Japonsko, zatímco Čína ovládala přístavy Wönsan a Inčchön.²⁶ Čínští obchodníci měli navíc možnost podnikat i mimo přístavy zahrnuté ve smlouvě z Kanghwy, což vytvořilo napětí mezi oběma mocnostmi.²⁷

V důsledku nestability a neklidné situace v Koreji začaly vznikat silné protivládní a proticizinecké nálady. Tyto nálady byly způsobeny různými faktory, jako byla oslabující ekonomická situace a protikřesťanské myšlenky.²⁸ V reakci na vnímanou beznadějnou situaci se lidé pokusili o státní převrat, což vyústilo v rolnické povstání Tonghak.²⁹ Povstání se rychle rozšířilo po celé Koreji a jeho hlavní aktéři předložili vládě několik požadavků, včetně přerozdělení půdy a odchodu Japonců z Koreje.³⁰ Korejská vláda nebyla připravena na silné protesty a obrátila se o pomoc na Čínu.³¹ Japonská vláda využila vývoje událostí jako příležitost k vylodění vlastních vojenských jednotek v Koreji a pokusila se donutit Koreu k podpisu dalších smluv. Generál Jamagata Aritomo, přední postava v japonské armádě, viděl tuto situaci jako šanci k posílení japonské pozice nad Ruskem, které právě v roce 1891 začalo stavět Transsibiřskou magistrálu.³² Tato situace byla předehrou k vypuknutí první sino-japonské války³³, potažmo rusko-japonské války.

Před vypuknutím čínsko-japonské války v roce 1894 Japonsko provedlo několik opatření, která měla upravit japonské postavení na korejském trhu. Japonská obchodní komora poskytovala obchodníkům informace o cenách, typech a kvalitě zboží, což zvýšilo

²⁴ Nahm Andrew C. *Introduction to Korean History and Culture*. Seoul: Hollym Corporation, 1993. S. 158.

²⁵ Duus, Peter. *The Abacus and the Sword: The Japanese Penetration of Korea, 1895–1910*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1995. S. 258.

²⁶ Vzhledem k tomu, že Inčchön se nachází blízko metropole Soulu, měli čínští obchodníci v obchodu výhodu.

²⁷ Duus, *The Abacus and the Sword*. S. 256–257.

²⁸ Nahm, *Introduction to Korean History and Culture*. S. 159.

²⁹ Z korejštiny se překládá jako Východní neboli korejské učení.

³⁰ Nahm, s. 160.

³¹ Lee, *A New History Of Korea*. S. 288.

³² Raikar, S. Pai. Trans-Siberian Railroad. In: *Encyclopedia Britannica* [online]. Jacqui Safra. [2.2.2023]. Dostupné z doi: <https://www.britannica.com/topic/Trans-Siberian-Railroad>.

³³ Na základě Tiencinské smlouvy z roku 1885 musela Čína informovat Japonsko o vojenském tažení do Koreje a Japonsko se rozhodlo vyslat své vlastní jednotky. Ovšem mezitím, co se vojska obou zemí stačila vylodit, si již korejští povstalci vybojovali přijetí daných požadavků a poměry v Koreji uklidnili. To však nebyl konec, jelikož japonská vojska se odmítala vrátit zpátky.

japonský import do Koreje na polovinu celkové hodnoty.³⁴ Celková hodnota importu činila 3,8 milionů jenů, z toho japonský import tvořil 1,9 milionů jenů, stejně jako čínský.³⁵

První čínsko-japonská válka skončila v roce 1895 vítězstvím Japonska a následně byla podepsána mírová smlouva v Šimonoseki. Tímto aktem Čína formálně potvrdila nezávislost Koreje a prakticky uznala výsadní postavení Japonska nad Koreou. Získaná území díky mírové smlouvě představovala pro Japonsko počátek expanzivních plánů. Tchaj-wan přešel pod japonskou nadvládu a další oblasti Číny se staly cílem intenzivního japonského investičního pronikání. Během období od konce první čínsko-japonské války v roce 1895 až do začátku rusko-japonské války v roce 1904 docházelo k výraznému posílení japonského imperialismu. Válečné reparace, které dostávalo od Číny, Japonsko využívalo k vylepšení již v Japonsku existujícího průmyslu, přičemž velká část byla využita k modernizaci armádního arzenálu. Obrovskému rozmachu se dostalo i v celkovém počtu pozemních vojsk a válečných námořních lodí.³⁶

Výsledek první čínsko-japonské války měl značný dopad na postavení Ruska na Korejském poloostrově. Budování Transsibiřské magistrály a ruské expanzivní plány do Mandžuska znamenaly přímý střet s japonskými zájmy a ohrožení japonského postavení v Koreji. Tyto plány znamenaly vzhledem k blízkosti Mandžuska do Koreje přímý střet s japonskými zájmy a ohrožení japonského postavení v Koreji. V roce 1904 Japonsko oficiálně přerušilo diplomatické vztahy s carským Ruskem, poté co Rusko vyslalo k mandžuským hranicím další vojenské jednotky a napadlo ruské válečné loďstvo kotvící v přístavu Port-Arthuru.³⁷ Tímto aktem začala rusko-japonská válka. Západní mocnosti, které přihlížely dalšímu vývoji na Korejském poloostrově, předpokládaly, že Rusko bude schopno dosáhnout vítězství v důsledku své vojenské převahy.³⁸ Avšak průběh války, ruská neznalost a podcenění japonské válečné potenciálu vedly k dalšímu japonskému vítězství.³⁹ Výhrou nad císařským Ruskem potvrdilo Japonsko svou výsadní pozici na Korejském poloostrově a začalo realizovat plány na vytvoření koloniálního zřízení i v Koreji.

1.5 Vyhlášení protektorátu v roce 1905

Korea, která byla uprostřed rusko-japonského konfliktu, deklarovala svou neutralitu. Nicméně japonská vláda v rychlé reakci na tuto situaci donutila korejskou vládu k podepsání

³⁴ Duus, *The Abacus and the Sword*. S. 258.

³⁵ Nahm, *Introduction to Korean History and Culture*. S. 159.

³⁶ Vasiljevová, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1986. S. 371.

³⁷ Jukes Geoffrey, *The Russo-Japanese War 1904–1905*. Osprey Publishing Limited, 2002. S. 25.

³⁸ Jednou z mála zemí, která podporovala Japonsko jak politicky, tak finančně, byla Velká Británie.

³⁹ Jukes, *The Russo-Japanese War 1904–1905*. S. 21.

několika dalších smluv. Během období od roku 1904 do 1905 bylo Koreji vnuceno celkem pět smluv.⁴⁰ Jedna z těchto smluv například deklarovala, že Japonsko má založit v Koreji vojenské základny. Dále v srpnu 1904 byla podepsána japonsko-korejská smlouva, která nařizovala, že korejsí vládní poradci budou jmenováni pouze z řad Japonců. Tito zmínění poradci byli většinou odborníci ve finanční a diplomatické sféře a poskytovali Japonsku snadnější přístup ke korejské vnitřní politice. Jedním z významných poradců byl například Megata Tanetaró, který později v Koreji započal finanční reformu.

V roce 1905, po ukončení válečného konfliktu s Ruskem, donutilo Japonsko Koreu podepsat další smlouvu, tentokrát protektorátní. Hlavním článkem této smlouvy bylo „zamezení uzavírání jakýchkoli smluv či dohod mezinárodního charakteru s výjimkou prostřednictvím média japonské vlády.“⁴¹ Tímto krokem byly veškeré aspekty korejských zahraničních vztahů svěřeny do správy japonského ministerstva zahraničí. Vyhlášení protektorátu však bylo pouze předehrou k nadcházejícím politickým a ekonomickým plánům a Japonsko se během pětiletého období do roku 1910, kdy formálně anektovalo Koreu, snažilo co nejefektivněji a nejsnadněji proniknout do všech institucionálních sfér.

V důsledku vyhlášení protektorátu byla v Soulu zřízena kancelář pro generálního rezidenta, jehož úkolem bylo reprezentovat záměry japonské vlády.⁴² Generálním rezidentem byl jmenován Itó Hirobumi⁴³. I přes protesty a naléhání korejského císaře Haagské konferenci ohledně neoprávněnosti smlouvy, jelikož byla podepsána za použití násilí a nebyla ratifikována, byla smlouva obecně uznána.⁴⁴ V reakci na to korejský král Kodžong v roce 1907 abdikoval a ve stejném roce byla uzavřena další smlouva. Podepsáním této smlouvy byly veškeré korejské vnitřní politické záležitosti svěřeny do rukou japonského generálního rezidenta. Následně došlo k rozpuštění korejské armády.

V rámci smlouvy z roku 1907 bylo prohlášeno:

„Generální rezident je jmenován přímo japonským císařem a není odpovědný nikomu jinému než japonskému panovníkovi. (...) Korejská vláda se zavazuje, že

⁴⁰ Ani jedna z nich však nebyla ratifikována korejským císařem a jejich anglické překlady obsahovaly slova jako „dohoda“ a „úmluva“. Z tohoto důvodu se zde objevuje otázka, zdali jsou považovány za legální.

⁴¹ Lee, *A New History Of Korea*. S. 309.

⁴² Iyenaga Toyokichi. Japan's Annexation of Korea. *The Journal of Race Development* [online]. 1912, Vol. 3 (2), 201–223. S. 3. [vid. 12.1.2023]. Dostupné z doi: <https://doi.org/10.2307/29737953>.

⁴³ Japonský generál, který měl také na starosti podepsání protektorátní smlouvy. Během svého politického života se stal čtyřikrát japonským premiérem a rovněž se podílel na vytvoření Ústavy Meidži.

⁴⁴ Yi Tae Jin, Treaties Leading to Japan's Annexation of Korea: What Are the Problems? *Korea Journal* [online]. 2016, Vol. 56 (4). 5–32. S. 12. Dostupné z doi:

<https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artiId=ART002173719>

*bez předchozího souhlasu generálního rezidenta nepřijme žádné zákony, vyhlášky nebo nařízení, ani nepřijme žádná důležitá správní opatření.*⁴⁵

Avšak, jak se brzy ukázalo, pravomoci generálního rezidenta nebyly pro potřeby japonské vlády dostačující, zejména proto, že korejská vláda měla stále právo nezávisle přijímat či odmítat rady generálního rezidenta.

Nicméně zřízení úřadu japonského generálního rezidenta Japonsku umožnilo uskutečnit původní záměr převést neobdělávanou korejskou půdu pod japonskou kontrolu, a to prostřednictvím přijetí tzv. zákona o rozvoji neobdělávané státní půdy.⁴⁶ Vzniklo mnoho japonských společností, které rychle pokračovaly v akvizici korejské půdy. Původně se tato expanze omezovala na jižní provincie, ale postupně se rozšířila na celé území Koreje. Tyto společnosti dokonce zasahovaly do akvizice rýžových polí, která byla dříve v Koreji vyhrazena výhradně pro finanční podporu armády, vládních úřadů a dalších veřejných služeb. Jednou z nejvýznamnějších společností byla tzv. Východní rozvojová společnost⁴⁷, která za pouhých osmnáct měsíců své existence získala pozemky o rozloze přibližně 29 750 hektarů.⁴⁸

Protektorátní vládní systém fungoval následovně – bývalá korejská vláda fungovala vedle japonského generálního rezidenta a skládala se z úřadu vlády a čtyř ministerstev – ministerstva vnitřních záležitostí, financí, školství a zemědělství, obchodu a průmyslu.⁴⁹ Aby byly požadavky Korejců na adekvátní zasahování do záležitostí vlastní země respektovány, byla založena centrální rada. Ta měla sloužit jako doplněk k japonské vládě a jejím úkolem bylo projednávat a vydávat doporučení ohledně záležitostí, o kterých předtím jednal generální rezident. Problémem však bylo obsazení pozic v radě, neboť byly obsazeny japonskou stranou, a samotný ředitel byl japonským správním dozorcem, který po generálním guvernérovi zastával nejvyšší pozici. I když byla vytvořena instituce, která měla umožnit Korejcům vyjádřit své názory na politické procesy ve své zemi, ukázalo se, že v praxi systém nefungoval. Rada sloužila japonskému generálnímu guvernérství výslovně v otázkách týkajících se tradičních korejských zvyků a tradic. Cílem bylo získat informace nezbytné pro efektivní správu Koreje. I přes to, že centrální rada reprezentovala místo, kde se Korejci mohli

⁴⁵ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1910–11*. Seoul: Government-General of Chosen, 1907. S. 6.

⁴⁶ Lee, *A New History Of Korea*. S. 318.

⁴⁷ Oriental Development Company, japonský nadnárodní podnik, který vznikl v roce 1908.

⁴⁸ Lee, s. 318.

⁴⁹ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1910–11*. S. 22.

zapojit do politiky své země, byli ve skutečnosti ti Korejci, kteří projevovali zájem o politiku, vnímání jako vážná hrozba pro japonský protektorát.

1.6 Ustanovení úřadu generálního guvernéra

Jak již bylo zmíněno v přechozí kapitole, anekční smlouva vešla v platnost v roce 1910 a samotné okupační kroky započaly následně. Jeden z důvodů, proč byla Korea násilně připojena k japonskému císařství, spočíval v tom, že stávající protektorátní uspořádání zavedené roku 1905 bránilo Japonsku v realizaci svých plánů na industrializaci v Koreji. Ačkoli si japonská vláda dovoľovala zasahovat i do vnitřních korejských otázek, protektorátní smlouva z roku 1905 umožňovala japonské vládě mít pod kontrolou i záležitosti zahraniční. Článek v protektorátní smlouvě umožňující zásah do zahraničních záležitostí Koreje poskytl Japonsku volnou cestu k pronikání japonského vlivu postupně do všech ostatních sfér, a tak je pětileté období od vyhlášení protektorátu do ustanovení okupačního zřízení doba, kdy plány industrializace byly stále pouze připravovány a nebyly dosud započaty.⁵⁰ V roce 1907 však vešla v platnost japonsko-korejská bilaterální smlouva, která již umožnila Japonsku významnou kontrolu nad zahraničními záležitostmi.

V roce 1909 byl na generálního rezidenta Itóa Hirobumiho v Mandžusku spáchán atentát korejským nacionalistou. Úřad generálního rezidenta před připojením Koreje k japonskému císařství v roce 1910 však zůstal stále aktivní a v jeho čele byl japonský ministr války Terauči Masatake, který byl pověřen úkolem dokončit plány na anexi.⁵¹ Terauči prohlásil, že „*cílem anexe je upevnit svazky obou zemí (...), aby se dokonale podpořilo vzájemné blaho (...) obou národů.*“⁵² To však bylo pouze součástí japonské propagandistické rétoriky, kterou Japonsko šířilo.

Uzavřením anekční smlouvy v srpnu 1910 všechny pravomoci a administrativu korejského krále a korejské vlády převzal generální rezident a v říjnu stejného roku byl ustanoven úřad generálního guvernéra, do jehož křesla usedl bývalý generální rezident Terauči. V jeho pravomoci byly také záležitosti vojenských a námořních sil a rovněž kontrola nad všemi politickými záležitostmi. Zatímco příslušná korejská ministerstva nadále existovala jako doplněk úřadu generálního guvernéra, korejský úřad vlády byl rozpuštěn.⁵³ Japonská generální vláda byla jmenována japonskou císařskou vládou a měla za úkol řídit

⁵⁰ Iyenaga Toyokichi. Japan's Annexation of Korea. *The Journal of Race Development* [online]. 1912, Vol. 3 (2), 201–223. S. 3. [vid. 12.1.2023]. Dostupné z doi: <https://doi.org/10.2307/29737953>.

⁵¹ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1910–11*. S. 11.

⁵² Cit. In: *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1910–11*. S. 16.

⁵³ Tamtéž, s. 22.

a spravovat Koreu podle japonských zájmů a politik. Při vyhlášení anexe Terauči vyjádřil požadavek dodržovat pokyny zadané novým vládním zřízením, ale také naléhal na vyhlášení nových opatření, která by sloužila rozvoji přírodních zdrojů na korejském území.⁵⁴ Pro zajištění kontroly bylo součástí nového vládního systému zřízeno pět ministerstev – a) správní úřad, b) ministerstvo vnitra, c) ministerstvo financí, d) ministerstvo spravedlnosti, e) ministerstvo zemědělství, obchodu a průmysl.⁵⁵

⁵⁴ Tamtéž. S. 16.

⁵⁵ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1910–11*. S. 27.

2. První fáze vývoje průmyslu v Koreji (1910–1919)

První fází vývoje průmyslu na Korejském poloostrově je v této práci označována doba od roku 1910, tedy od anexe Koreje japonským císařstvím, až po rok 1919, kdy se začala utvářet japonská kontrola nad korejskou ekonomikou. Ačkoli se průmysl v tomto období nerozvíjel obzvláště rychle, byly položeny základy pro průmyslová odvětví, která hrála důležitou roli v pozdějších obdobích. Tyto změny však představovaly především přípravu Japonska na převzetí kontroly nad korejskou ekonomikou, nikoliv skutečné zavedení významných změn. Toto období je též označováno jako období vojenské vlády. S nástupem první světové války došlo k transformaci situace na korejském trhu, zejména v exportu. Ceny komoditního zboží vzrostly v reakci na vývoz produktů Spojencům a vznikly nové firmy, které urychlily produkci těchto specifických výrobků.

Během první fáze vývoje nebyly vybudované žádné velké průmyslové továrny ani nové stanice těžkého průmyslu. Nicméně zejména díky přílivu japonských migrantů a kapitálu se začaly ze strany japonské vlády objevovat myšlenky ohledně možnosti zřízení velkých ropných rafinérií, sléváren železa a dalších průmyslových zařízení.

2.1 Změny v řízení Koreje

Jako rozhodující krok v ustanovení nového řádu byla v roce 1910 provedena katastrální revize pozemků. Hlavním cílem bylo zavést systém soukromého vlastnictví a následně umožnit plánování rozvoje zemědělského sektoru. Revize pozemků nařizovala všem vlastníkům půdy, aby nahlásili rozlohu vlastněné půdy společně se svým jménem a rovněž typem půdy. Ze začátku byla zaměřena hlavně na urbanizované části země jako okolí Soulu, Tegu, kde se nacházela provinční vláda, a okolí přístavu Čemulpo, ale postupně se dotkla i ostatních částí poloostrova.⁵⁶ Kvůli nedostatečné informovanosti korejské populace o revizi a nenahlášení majetku byly pak na základě této revize mnohým Korejcům pozemky odebrány. Celý proces trval osm let, během kterých byla téměř veškerá korejská půda konfiskována generálním guvernérstvím.⁵⁷ Zkonfiskovaná půda byla poté převedena do správy generálního guvernéra a následně levně rozprodána japonským přistěhovalcům.

Velký příliv japonských přistěhovalců do Koreje rovněž nebyl náhodný. V roce 1910 byla japonskou vládou povolána Východní rozvojová společnost, která postupně organizovala migraci Japonců do Koreje. Hlavním cílem bylo nalákat Japonce na možnost

⁵⁶ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1913–14*. Seoul: Government-General of Chosen, 1915. S. 9.

⁵⁷ Lee, *A New History Of Korea*. S. 319.

získat levné korejské pozemky a investovat kapitál do rozvíjejících se společností a nově vznikajících průmyslových odvětví. Těchto výhodných nabídek využily nejen japonské koncerny *zaibacu*, ale i běžní japonští obchodníci. Od roku 1910 až do roku 1920 se tak počet japonských občanů žijících v Koreji zdvojnásobil – v roce 1910 činil zhruba 171 500, zatímco v roce 1920 dosáhl přibližně 346 000.⁵⁸

V roce 1910 byl přijat tzv. zákon o firmách, který vyžadoval minimální počet členů ve vedení firmy, kteří museli být japonské národnosti. I když se tento zákon především týkal obchodních a průmyslových firem, Korejci byli tímto opatřením při zakládání svých vlastních podniků omezeni. Přestože se Korejci před rokem 1910 příliš neangažovali v rozvoji odvětví těžkého průmyslu, tento zákon jim prakticky znemožnil v této oblasti působit. Bylo to způsobeno nejen tím, že v zásadě odmítali mít ve vedení firmy Japonce, ale také tím, že výše korejského kapitálu potřebného pro řízení firmy nemohla konkurovat přílivu kapitálu z japonských ostrovů.⁵⁹

Generální guvernérství také nebylo ochotné zapojovat Korejce do aktivní účasti ve vývoji obchodních aktivit a vydáním zákona o podnicích v roce 1911 se tomu snažilo předcházet. Hlavním cílem této legislativy bylo získat kontrolu nad správou obchodních podniků, a to jak japonských, tak korejských. Generální guvernér tímto získal plnou pravomoc rozpustit jakýkoli obchodní podnik či kdykoli založit nový.⁶⁰ Tento zákon se výrazně dotkl především nezemědělských sektorů právě proto, že se japonská vláda obávala vzniku nových korejských průmyslových podniků, které by mohly potenciálně konkurovat těm japonským.⁶¹ Tento zákon omezoval zakládání korejských podniků až do roku 1920, kdy se podmínky začaly uvolňovat, zejména v důsledku událostí spojených s Hnutím 1. března⁶². Korejci se tedy zpravidla více zaměřovali na odvětví lehkého průmyslu. Většina těchto odvětví totiž byla původní korejská průmyslová odvětví. Jednalo se například o tkalcovství, výrobu keramiky a papíru nebo i kovovýrobu.⁶³

Hlavním cílem japonské vlády bylo vytvořit pro Japonsko periferii, která by se specializovala na produkci potravin. Vzhledem k rostoucímu nedostatku potravin na japonských ostrovech byl tento krok považován za nezbytný a Korea byla podle japonské vlády pro zásobování nejvhodnějším kandidátem. Rozvoj průmyslu byl v této fázi stále

⁵⁸ Nahm, *Introduction to Korean History and Culture*, Hollym International Corp, 2010, s. 183.

⁵⁹ Tamtéž, s. 184.

⁶⁰ Lee, *A New History Of Korea*. S. 325.

⁶¹ Suh, *Growth and Structural*. S. 9.

⁶² Celostátní hnutí jako protest proti japonské okupaci v roce 1919.

⁶³ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1916–17*. Seoul: Government-General of Chosen, 1918. S. 88.

považován za nežádoucí. Hlavní finanční instituce⁶⁴ tedy spíše financovaly plány na rozšíření zemědělství a obchodu s Japonskem než na financování moderních průmyslových odvětví.⁶⁵ Místo využívání domácích zdrojů k financování moderních průmyslových odvětví bylo hlavní funkcí finančních institucí rozšíření zemědělství a obchodu s Japonskem. Investice do průmyslových odvětví byly minimální až do poloviny 30. let, kdy se ekonomické zájmy Japonska v Koreji začaly měnit. Pro lepší přehlednost je podíl půjček finančních institucí pro průmyslové účely shrnut v následující tabulce:

Tabulka č. 1: Procentuální podíl půjček finančních institucí pro průmyslové účely

Rok	Procentní podíl
1910	8 %
1920	6 %
1930	4 %
1937	20 %

Zdroj: Suh Sang-Chul, Growth and Structural Changes, s. 98

Tabulka č. 1 zobrazuje procentuální podíl půjček poskytovaných finančními institucemi pro průmyslové účely v letech 1910–1937. V roce 1910 bylo 8 % celkového objemu poskytnutých půjček určeno pro podporu průmyslu, do roku 1920 klesl podíl o 2 procentní body a do roku 1930 tento podíl neustále klesal. Nicméně v roce 1937 byl zaznamenán vzestup procentuálního podílu, což bylo spojeno s výraznou podporou průmyslu před druhou světovou válkou.

2.2 Lehký průmysl

Ačkoli japonská vláda považovala za nežádoucí, aby se Korejci zapojovali do rozvoje některých průmyslových odvětví, obzvláště odvětví těžkého průmyslu, rozvoj určitých sekcí byl naopak podporován. Konkrétně se jednalo o odvětví lehkého průmyslu, například výrobu papíru a keramiky, tkaní, tesařství a další.⁶⁶ I když výnos z těchto odvětví šel japonské vládě, bylo toto úsilí považováno za podporu rozvoje místní ekonomiky.

V roce 1912 byla založena Centrální výzkumná laboratoř s cílem poskytovat výsledky vědeckých výzkumů a analýz v oblastech průmyslových, nerostných a zemědělských produktů. Japonská vláda ji vybudovala s úmyslem podpořit a zdokonalit průmyslová odvětví

⁶⁴ Byly to například Východní rozvojová společnost nebo banka Čosen (Čosen ginkó 朝鮮銀行).

⁶⁵ Suh Sang-Chul. *Growth and Structural Changes*. S. 96.

⁶⁶ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1916–17*. S. 86.

na Korejském poloostrově. V roce 1916 začala Centrální výzkumná laboratoř rozšiřovat své pravomoci do dalších odvětví a z toho důvodu vznikla v rámci laboratoře nová oddělení specializující se například na tkalcovství, keramiku nebo výrobu alkoholu.⁶⁷

Situace v lehkém průmyslu se začala drasticky měnit kolem roku 1916. I přesto, že do této doby bylo v Koreji založeno mnoho společností, tyto společnosti byly především zřizovány pro potřeby zemědělství a těžby. Rok 1916 byl revoluční zejména proto, že v té době bylo generálnímu guvernérství podáno mnoho žádostí o založení společností zaměřených na výrobu produktů, jako jsou cukr, mouka, papír nebo cement.⁶⁸ V těchto odvětvích bylo v Koreji nově založeno 25 firem.⁶⁹

Tabulka č. 2 Počet společností podle vybraných výrobních odvětví v roce 1917

Typ průmyslu	Státní příslušnost majitelů			Celkový počet
	Japonská	Korejská	Jiná	
Tkalcovství, bavlnářství a barvení látek	36	70		106
Činění kůže	8	37		45
Papírenství	4	51		55
Průmysl porcelánu a kamene	67	115		182
Tabákový	21	5		26
Výroba alkoholu	108	6	3	117
Dřevařství	43	22		65
Tavení a rafinace	26	2	7	35

Zdroj: A New History of Korea, s. 326.

V Tabulce 2 lze vidět, že z celkového počtu podniků v roce 1917 Korejci vlastnili 308, zatímco Japonci vlastnili 313. Převážná část zde zmíněných průmyslových odvětví spadá do lehkého průmyslu a obě národnosti měly v roce 1917 v těchto odvětvích významné zastoupení. Ve sféře těžkého průmyslu však dominovali Japonci. Bylo to především kvůli tomu, že veškerý přístup ke kapitálu v Koreji byl pod kontrolou japonských bank. I přesto, že existovalo několik korejských podniků tohoto druhu, sféra těžkého průmyslu byla pouze

⁶⁷Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1916–17. S. 86.

⁶⁸ Proces podání žádosti na generální guvernérství byl povinný, jelikož to vyžadoval již zmíněný zákon o firmách.

⁶⁹Annual Report... 1916–17. S. 82–83.

japonskou záležitostí. V roce 1917, kdy se postupně v Koreji začal rozvíjet těžký průmysl, v určitých odvětvích lehkého průmyslu stále dominovali Korejci.

Tabulka č. 3 Celkový počet průmyslových podniků od roku 1914 do roku 1916

Rok	Počet
1914	654
1915	781
1916	1075

Zdroj: Annual Report on Reforms 1916–1917, s. 87.

Tabulka č. 3 představuje celkový počet průmyslových podniků v letech 1914–1916. Mezi lety 1914 a 1916 vzrostl počet podniků o 421, což naznačuje postupný rozvoj průmyslového sektoru. Největší skok byl tedy zaznamenán v roce 1916, kdy celkový počet industriálních společností dosáhl čísla 1075. Tento nárůst je spojen s významným rozvojem průmyslového odvětví v roce 1916.

2.2.1 Potravinářský průmysl

Hlavním znakem vývoje potravinářského průmyslu v tomto období se stala výroba alkoholu. Výroba tradičních korejských alkoholových nápojů byla před anexí Japonskem rozšířena po celém Korejském poloostrově a tento rozvoj byl nadále podpořen v roce 1909 korejským ministerstvem financí, které zřídilo na výrobu alkoholu experimentální továrnu. Tato experimentální továrna byla založena s cílem zdokonalit výrobu tradičního korejského nápoje *sodžu*. Po roce 1910 byla jako další jiné továrny dána pod správu japonského guvernérství. V ten stejný rok japonská vláda zjistila, že výroba tradičních japonských alkoholických nápojů, například japonského nápoje sake, nebyla v Koreji výdělečná tak, jak si Japonsko představovalo. Klimatické podmínky Koreje totiž nebyly pro výrobu těchto nápojů ideální a mnohé firmy, které v Koreji vznikly za účelem vytvořit si monopolní postavení s výrobou sake, zkrachovaly.⁷⁰ V důsledku toho se japonská vláda, prostřednictvím generálního guvernérství, snažila přizpůsobit výrobu sake tamním klimatickým podmínkám a do roku 1916 již existovalo mnoho továren. Tyto továrny se zaměřovaly především na vaření sake, ale také na zpracování sójových bobů pro výrobu produktů jako například pasty miso, která tvoří důležitou součást tradičního japonského jídelníčku. Tímto si japonská vláda měla udržovat svou japonskou klientelu.⁷¹

⁷⁰ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1911–12*. S. 87.

⁷¹ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1916–17*. S. 89.

V průběhu celého období kolonizace byla nejdůležitější plodinou rýže. Produkce jiných potravinářských plodin, jako ječmene, prosa nebo sóji, nebyla tak významná.⁷² Kimura uvádí, že „(...) rýže představovala více než 40 % z celkové produkce téměř každý rok (...).“⁷³ Největší produkce rýže byla zaznamenána v severní Koreji, kde byly obdělávané plochy rozšířenější než v jižní částech Korejského poloostrova.⁷⁴

2.2.2 Tabákový průmysl

Tabák byl před rusko-japonskou válkou do Koreje dovážen z Japonska a Číny, především z Šanghaje, ale po roce 1905 se začal tabákový průmysl pomalu rozvíjet i na Korejském poloostrově.⁷⁵ Po anexi byl tabákový průmysl jedním z odvětví, kterému bylo věnováno zvláštní pozornosti ve výzkumných studiích, aby japonská vláda získala představu o potenciální výdělečnosti tohoto odvětví. Některé korejské provincie již tabák pěstovaly, jako například Jižní Čolla, Severní Kjōngsang a Kangwōn, ale časem se tabák začal pěstovat po celém korejském území. Podle výsledků těchto průzkumů byly poté ty oblasti, které dosahovaly nejlepších výsledků, označeny jako příkladové. Japonská vláda často využívala tohoto přístupu, kdy výsledky ekonomicky úspěšných oblastí sloužily jako model pro ostatní. Uvádění příkladových podniků a továren se stalo jedním z charakteristických rysů japonské okupace Koreje.

Dalším z hlavních rysů japonské okupace bylo nasazování tzv. technických odborníků do oblastí, kde se japonská vláda pokoušela o rozvoj dalších průmyslových odvětví. Zpočátku šlo především o experimentální plantáže a místa, kde probíhaly testy výroby tabáku, na nichž se uplatňovali japonské technické odborníci.⁷⁶ Podle japonské vlády byli tito experti potřební pro kultivaci a zmodernizování země. Avšak japonská vláda nebyla během těchto experimentálních testů s kvalitou tabáku vyprodukovaného v Koreji dostatečně spokojená. Hodnota tohoto tabáku nebyla pro Japonsko na zahraničním trhu dostačující, a proto bylo založeno Sdružení pěstitelů tabáku, jehož hlavním cílem bylo kvalitu tabáku zlepšit.⁷⁷ V letech 1916–1917 se vývoz tabáku zvýšil a celková produkce dosáhla v roce 1916 zhruba 4,28 milionů jenů.⁷⁸ Hlavními oblastmi vývozu byly Mandžusko, Šanghaj a Tchien-t'in.⁷⁹

⁷² Kimura Mitsuhiko, *Colonial Development of Modern Industry in Korea, 1910–1939/40. Japan Review* [online]. 2018, 2(2), 23–44. [cit. 12.2.2024]. Dostupné z doi: https://www.jia-jic.jp/en/japanreview/pdf/JapanReview_Vol2_No2_03_Kimura.pdf. S. 27.

⁷³ Cit In: Kimura Mitsuhiko, *Colonial Development*. S. 27.

⁷⁴ Tamtéž. S. 24.

⁷⁵ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1916–17*. S. 89.

⁷⁶ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1911–12*. S. 86.

⁷⁷ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1916–17*. S. 74.

⁷⁸ Tamtéž, s. 89.

⁷⁹ Tamtéž, s. 74.

2.2.3 Textilní průmysl – bavlna, hedvábí, tkaniny

V roce 1918 vznikla Soulská textilní společnost⁸⁰, což se považovalo za hlavní krok v podpoření rozvoje lehkého průmyslu.⁸¹ Její hlavní průmyslovou činností bylo předení a tkaní textilií. Podle Arimota a Leeho předení a tkaní jakožto moderní průmyslové odvětví v před-koloniální době v Koreji neexistovalo.⁸² Před založením prvního odvětví v roce 1917 většina textilních výrobků zprostředkovávala průmyslová odvětví v domácnostech⁸³ a s výrobou bavlny bylo již předtím v Koreji zacházeno jakožto s možným vedlejším podnikáním, a proto bylo založení Soulské textilní společnosti v roce 1918 vnímáno jako vlastenecký krok pro podpoření domácího průmyslu. Dotace na založení šly od generální vlády a společnost byla řízena japonským koncernem Micui.⁸⁴

Jedním z dalších příkladů textilních podniků specializujících se na předení a tkaní byla tzv. Korejská textilní společnost.⁸⁵ Podobně jako ostatní podniky byla tato společnost založena japonskými *zaibacu* a byla podporována a přímo financována generální vládou. Korejské podniky nebyly finančně podporovány jako japonské, neboť generální vláda měla absolutní kontrolu při poskytování finančních zdrojů. Za zmínku však stojí podnik v Pchjongjangu, který byl založen a vlastněn Korejcem a specializoval se na výrobu ponožek. Toto konkrétní odvětví zaznamenalo významný růst během dvacátých let.⁸⁶

2.3 Těžký průmysl

Jak již bylo řečeno, jedním z hlavních kroků generálního guvernérství po roce 1910 bylo provedení revize půdy. Šlo však nejen o zemědělskou půdu, ale také o půdu sloužící pro průmyslové účely. Generální guvernérství vydalo nařízení k důkladnému průzkumu klíčových průmyslových a obchodních oblastí v devíti provinciích – jednalo se o provincie Severní a Jižní Kjöngsang, Jižní Čölla, Severní a Jižní Pjöngan, Severní a Jižní Hamgjöng, Kangwön a Gjöng-gi.⁸⁷ V první řadě byl proveden průzkum důležitých ložisek nerostných surovin, tj. zlata, stříbra, železa, olova, uhlí aj., a následně byla ložiska s podporou vlády

⁸⁰ *Keidžo bōšoku kabušiiki kaiša* (京城紡織株式會社), dnes známá jako *Gjöngbang*.

⁸¹ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1918–21*. S. 123.

⁸² Arimoto Yutaka a Lee Changmin, Did Japanese Direct Investment in Korea Suppress Indigenous Industrialization in the 1930's? Evidence from county-level factory entry patterns. *IDE Discussion Paper* [online]. Institute of Developing Economies, Japan External Trade Organization. March, 2014, 450. [vid. 21.4. 2023]. Dostupné z doi: <http://hdl.handle.net/2344/1304>.

⁸³ Průmyslová odvětví v domácnostech se vztahují k ekonomickým činnostem prováděným jednotlivci nebo rodinami v jejich vlastních domácnostech za účelem výroby zboží nebo poskytování služeb pro osobní potřebu nebo na prodej. V případě Koreje se jedná například o výrobu kimči, tradičních oděvů *hanbok*.

⁸⁴ Suh Sang-Chul. *Growth and Structural Changes*. S. 99.

⁸⁵ Čösen Bōšoku Kabušiiki Kaiša (朝鮮紡織株式會社).

⁸⁶ Kimura Mitsuhiro, Colonial Development of Modern Industry in Korea. *Japan Review*. S. 35.

⁸⁷ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1911–12*. S. 174.

zužitkována japonskými *zaibacu*. Vzhledem k probíhající první světové válce v tomto období a k vzrůstající poptávce po nerostných surovinách se také zvýšila těžba v zmíněných ložiskách.⁸⁸

Vzhledem k rozsahu průzkumů půdy byla v roce 1912 zřízena již zmíněná Centrální výzkumná laboratoř. Tato laboratoř pracovala s výsledky provedených průzkumů a analyzovala získaná data. Třebaže hlavním cílem japonské vlády byl rozvoj těžkého průmyslu na Korejském poloostrově a využití korejských ložisek nerostných surovin, Centrální výzkumná laboratoř taktéž zpracovávala informace o zemědělské činnosti.⁸⁹

Mnoho průmyslových center, která vznikla a fungovala za předchozí korejské vlády, jako například uhelné doly v Pchjongjangu, dřevozpracující stanice podél řek Jalu a Tuman, továrny na výrobu cihel a hliněných potrubí, solné pánve a další, bylo rovněž převedeno po roce 1910 do správy generálního guvernéra.⁹⁰ Tyto společnosti pokračovaly ve své činnosti, zatímco japonská vláda hledala způsob, jak modernizovat jejich provoz a vytvořit lepší podmínky pro potřeby japonské ekonomiky. Uhelné doly v Pchjongjangu například zásobovaly antracitovým uhlím uhelnou výrobní stanici japonského námořnictva Tokujama. Během první světové války se těžba uhlí v těchto dolech zvětšila třikrát, a to z 40 tisíc tun na 120 tisíc tun.⁹¹

2.3.1 Těžba nerostů

Vzhledem k bohatým ložiskům nerostných surovin, která se v Koreji nachází, vytvořila japonská vláda koloniální politiku, aby ložiska co nejlépe zužitkovala. Japonské koncerny *zaibacu* projevovaly od začátku o možnostech rozvoje těchto ložisek velký zájem. Těžba byla před anexí z větší části provozována západními firmami a hlavním kovem, který se těžil ve velkém měřítku, bylo zlato.

V roce 1905 byl zaveden nový hornický zákon. Tento zákon měl „(vést) k nápravě nesystematické vedení báňské správy.“⁹² Japonská vláda argumentovala, že doly sice měl teoreticky pod kontrolou ministr zemědělství, obchodu a průmyslu, ale koncese na provoz dolů často tajně uděloval císař bez konzultace s vládou. Kromě toho docházelo k nejednotnosti při vybírání důlních daní. Toto nejisté prostředí mělo za následek, že se těžební průmysl nemohl rozvíjet. Nový hornický zákon měl zajistit, že všechny státní doly

⁸⁸ Lee, *A New History Of Korea*. S. 320.

⁸⁹ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1916–17*. S. 86.

⁹⁰ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1910–11*. S. 135-137.

⁹¹ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1918–21*. S. 57.

⁹² Back of Chosen, *Economic History of Chosen*, Compiled in Commemoration of the Decennial of the Bank of Chosen. Seoul, 1920. S. 86.

budou pod kontrolou ministra zemědělství, obchodu a průmyslu s možností udělit koncese. Dalším ze článků bylo například i to, že „v případě nutnosti podléhají soukromé pozemky vyvlastnění”.⁹³ Tento zákon od roku 1905 prošel řadou změn. Poslední hornický zákon byl vyhlášen v roce 1915.⁹⁴

Zákon z roku 1905 představoval pro rozvoj těžby v Koreji klíčový mezník. Na území Koreje se tak dostalo mnoho japonských horníků, kteří využili dostupného japonského kapitálu a získali povolení k těžbě. Již Itó Hirobumi, první generální rezident, usiloval o rozšíření těžby a tvrdil, že „*tyto projekty jsou pro Koreu přínosné, protože poskytují pracovní příležitosti mnoha Korejcům.*”⁹⁵ Dalším argumentem japonské strany bylo, že „*zlato vytěžené v těchto dolech se následně prodalo v Japonsku, kde se z něj razily mince, které se nakonec dostaly zpět do oběhu v Koreji.*”⁹⁶ Celkově byla tato opatření prezentována korejskému lidu jako prospěšná jak pro těžební průmysl, tak pro korejské hospodářství.⁹⁷

Povolení k podnikání v dolech v Koreji nebylo uděleno pouze japonským společnostem, ale i společnostem z jiných národností. Koncese k těžbě v různých dolech vlastnili Francouzi, Britové, Američané i Rusové.⁹⁸ Zatímco zahraniční firmy ovládaly ložiska zlata, Japonsko zaměřilo svou pozornost na oblasti s bohatými zásobami uhlí a železa. Hornické společnost Micui získala povolení k těžbě v jižním Pjōng-anu⁹⁹ a začala těžit v Kečōnu. Těžební společnost Furukawa dokončila výstavbu rafinérie ve zlatém dole v Kesōngu, zatímco firma Micubiši se zapojila do transportu vytěženého materiálu z dolů v Gočangu a Sanei do Soulu.¹⁰⁰ Firma Fudžita zahájila těžbu zinku v severním Pjōng-anu.¹⁰¹

⁹³ Economic History of Chosen. S. 86.

⁹⁴ Economic History of Chosen. S. 87.

⁹⁵ Tamtéž, s. 87.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ Například Britové měli koncese v dolech Unsanu a Suanu a Francouzi v Čangsunu.

⁹⁹ Economic History of Chosen. S. 89.

¹⁰⁰ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1916–17*. S. 96.

¹⁰¹ Economic History of Chosen. S. 89.

Tabulka č. 4 Počet vydaných povolení na těžbu podle národnosti

Rok	Národní příslušnost		
	Japonská	Korejská	Ostatní
1910	124	161	9
1913	207	135	10
1915	205	157	18
1918	621	367	0

Zdroj: Economic History of Korea, s. 135.

V roce 1915 došlo k vydání nového hornického zákona, který omezoval možnosti cizinců získávat nová povolení k těžbě. Nicméně stávající koncese udělené zahraničním firmám podle předchozích předpisů zůstaly nadále platné.¹⁰² Hlavním cílem bylo omezit vstup dalších zahraničních firem. Tento zákon vstoupil v platnost v následujícím roce a jeho dopad na počet vydaných povolení k těžbě je patrný v tabulce č. 4. Zatímco cizinci byli v oblasti těžby omezováni, počet povolení pro Japonce a Korejce rychle stoupal. Tento trend byl posílen skokovým růstem těžebních aktivit a investic po první světové válce.¹⁰³

Celkově lze konstatovat, že těžební průmysl v Koreji prošel v průběhu let mnoha změnami a vývojem, který zahrnoval jak zahraniční, tak domácí investice a aktivity. Japonská vláda a japonské korporace vyvinuly v Koreji značné úsilí a prostředky k využití nerostných surovin. Zavedení nového hornického zákona v roce 1915 představovalo v Koreji zlomový moment pro rozvoj těžby a těžební aktivity se staly důležitou součástí hospodářského růstu. Avšak teprve zlepšení ekonomických podmínek během první světové války přinesly poptávku a zvyšující se cen.¹⁰⁴

Přestože průmysl v této době rapidně nerostl, byly položeny základy pro pozdější rozvoj. Japonská anexe Koreje vedla k zavedení nových politik a právních opatření, které měly za cíl usnadnit kontrolu nad korejskou ekonomikou a zajistit Japonsku strategický přístup k zemědělským a průmyslovým zdrojům. Příliv japonských přistěhovalců a kapitálu do Koreje znamenal proměnu vlastnictví půdy a omezení podnikatelských možností pro Korejce. V této fázi vývoje japonská vláda preferovala rozvoj zemědělství na úkor průmyslu, což mělo dlouhodobé důsledky pro ekonomickou strukturu regionu.

¹⁰² Economic History of Chosen. S. 88.

¹⁰³ Tamtéž, s. 135.

¹⁰⁴ Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1916–17. S. 95.

3. Druhá fáze vývoje průmyslu v Koreji (1920–1930)

Druhou fází vývoje průmyslu na Korejském poloostrově je v této práci označována doba od roku 1920 až po rok 1930. V období dvacátých let se japonská vláda dál snažila prostřednictvím své kolonizační politiky rozvoj moderních průmyslových odvětví v Koreji omezit. Politika generální vlády v druhé fázi směřovala k uspokojování potřeb domácí spotřeby tzv. vedlejšími aktivitami v domácnostech a poptávku po vysoce zpracovaných produktech uspokojoval dovoz z Japonska. Avšak druhá fáze vývoje průmyslu představovala v Koreji začátek vzniku moderních průmyslových odvětví. Tento vývoj byl charakterizován zejména zaměřením se na výrobu elektřiny z vodních zdrojů, což následně vedlo k rozvoji chemického průmyslu. Současně byl zaveden plán na zvýšení produkce rýže, který radikálně změnil charakter korejského zemědělství a korejské ekonomiky obecně. Začlenění Koreje do japonského císařství také umožnilo Japonsku přístup k surovinám za nízké ceny, čímž se Korea stala významným zdrojem potravin.

3.1 Investice do korejského průmyslu

V druhém období vývoje došlo k úplné ekonomické integraci mezi Koreou a Japonskem. Vzhledem k příznivým ekonomickým podmínkám v Japonsku začala generální vláda postupně uvolňovat kontroly nad investicemi i do nezemědělských průmyslových sektorů. Avšak v důsledku celkové ekonomické integrace obou zemí začal japonský průmysl čelit vzrůstající konkurenci. Obzvláště v období první světové války, kdy japonská průmyslová odvětví jako důsledek války prosperovala, začala v Koreji vznikat první moderní průmyslová odvětví.¹⁰⁵

Na začátku dvacátých let 20. století bylo v Koreji jen velmi málo průmyslových odvětví, která vyžadovala velké množství kapitálu, a proto investicím do korejského průmyslu nebyl ve dvacátých letech dáván příliš velký důraz. Celkově se investovalo do drobných obchodních činností, potravinářského průmyslu a zemědělství. Nicméně během zemědělské transformace v dvacátých letech vznikl velký přebytek zemědělských produktů a kvůli existující koloniální politice nebyl tento přebytek k podpoře moderních průmyslových odvětví využíván.¹⁰⁶ Jak uvádí Suh: „*Do roku 1930 bylo (pro průmyslové využití) k dispozici pouze 4–8 % celkového množství (půjček poskytnutých korejskými finančními institucemi například Bankou Čosömu nebo Orientální rozvojovou společností) (...).*“¹⁰⁷ Nedostatek

¹⁰⁵ Suh Sang-Chul. *Growth and Structural Changes*. S. 97.

¹⁰⁶ Suh, s. 96.

¹⁰⁷ Tamtéž. S. 97.

investic do průmyslu a nevyužití přebytku zemědělských produktů pro podporu moderních odvětví odrážely koloniální politiku a upřednostňování ekonomických zájmů nad rozvojem místní infrastruktury a průmyslu. Tento stav omezoval růst a diverzifikaci ekonomiky a přispíval k závislosti Koreje na Japonsku.

Záměrem generální vlády bylo omezit rozvoj místních průmyslových odvětví. Hlavní důvod byl ten, že cílem Japonska bylo vytvořit z Koreje periferii produkující zejména potravinářské výrobky, například obilí, které následně bylo vyvážené do Japonska. Výjimkou v této kolonizační politice se však staly továrny a mlýny na vývoz rýže, které byly již v raném období kolonizace vybavené moderními zařízeními.¹⁰⁸ Velký podíl celkového vývozu rýže byl směřován právě do Japonska, zatímco nezemědělské produkty byly vyráběny převážně v domácnostech.¹⁰⁹

Generální vláda se snažila zavést opatření, které by zajistilo vyšší návratnost investic do zemědělské půdy než do nezemědělských odvětví. Japonští imigranti hráli významnou roli jako vlastníci korejské půdy, a většina japonských investic směřovala právě do zemědělských pozemků v Koreji.¹¹⁰ Investice do průmyslu byly v druhé fázi vývoje nežádoucí, protože rozvoj korejského průmyslu mohl představovat konkurenci pro japonský průmysl.

3.2 Lehký průmysl

V období dvacátých a třicátých let 20. století začala Koreje procházet ekonomickými změnami, které ovlivnily i lehký průmysl. Pomalu se začaly prosazovat nové formy průmyslové výroby, které položily základy pro následující industrializaci Koreje. Než došlo k velkému zvratu v japonské kolonizační politice ve 30. letech, existovalo v Koreji pouze několik průmyslových zařízení. Byly to šest textilních továren, čtyři potravinářské závody, tři keramické továrny, závody na výrobu papíru a kůže a chemický závod.¹¹¹ Byly založeny především z toho důvodu, aby doplňovaly již existující průmysl v Japonsku a jejich existence neohrožovala domácí trh v Japonsku.

3.2.1 Výroba keramiky

Výroba keramiky byla započata systematictěji v roce 1919 založením pobočky firmy Onoda Cement v Soulu.¹¹² Výroba keramiky byla do této doby vedena jako domácí průmysl,

¹⁰⁸ Suh Sang-Chul. *Growth and Structural Changes*. S. 98.

¹⁰⁹ Suh, s. 95.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 96.

¹¹¹ Tamtéž, s. 98.

¹¹² *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1932–33*. Seoul: Government-General of Chosen, 1933. S. 124.

což naznačuje, že se jednalo o rodinné podniky zabývající se výrobou keramických výrobků pro místní použití. Podle zprávy generálního guvernéra:

„byli dávní Korejci vynikajícími umělci a pracovníky v oblasti tkalcovství, keramiky a odlévání kovů a o tom, že tato umění kdysi dosáhla vysokého stupně rozvoje, svědčí mnoho (...) provozů, které se dodnes dochovaly především v podobě domácího průmyslu. Po nástupu současného režimu se proto začalo usilovat o oživení těchto starých umění a o zavedení moderního mechanického umění.“¹¹³

Tato skutečnost naznačuje, že keramická výroba v Koreji byla rozvinuta již před japonskou okupací a nezávisela na rozhodnutí japonské vlády.

Ve stejném roce byla v Pusanu zavedena pobočka firmy Noritake¹¹⁴, také známá pod názvem Japonská keramická společnost. Společně s pobočkou cementárny Onoda vynášely ročně celkovou hodnotu 1 800 000 jenů.¹¹⁵

3.2.2 Textilní průmysl – bavlna, hedvábí, tkaniny

Většina vyrobených textilií byla do roku 1917 vyráběna tzv. domácími průmyslovými odvětvími, podobně jako v keramickém průmyslu. Začátkem dvacátých let rostla v Japonsku poptávka ostatních zemí po textilním zboží a Korea se zdála jako cenný zdroj surovin.

První moderní textilní průmyslové odvětví v Koreji vzniklo založením Soulské textilní společnosti v roce 1918, avšak její produkce započala až v roce 1921. V Koreji byla vybudována moderní zařízení na předení i tkaní, přičemž veškeré finanční prostředky a technologické know-how pocházely z Japonska. Tento rozvoj měl však negativní dopad na tradiční výrobu v domácnostech a postupná industrializace ovlivnila venkovské oblasti, kde domácí průmysl převažoval.¹¹⁶ Zatímco zvýšení výrobní kapacity a technologická modernizace umožnily růst textilního průmyslu, zároveň vedly ke konfliktu s tradičními domácími výrobními postupy a negativně ovlivnily venkovské hospodářství.

3.3 Plán na zvýšení produkce rýže

Po podepsání smlouvy z Kanghwy v roce 1876 začala být korejská rýže pravidelně exportována do Japonska. Postupem času a anexí Koreje japonským císařstvím se tento odliv rýže ještě zrychlil. Rýže byla nejvýznamnějším korejským zemědělským produktem

¹¹³ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1932–33*. Seoul: Government-General of Chosen, 1933. S. 123.

¹¹⁴ *Kabušiki kaiša noritake kanpani rimitedo* (株式会社ノリタケカンパニーリミテド).

¹¹⁵ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1932–33*. S. 124.

¹¹⁶ Suh Sang-Chul. *Growth and Structural Changes*. S. 99.

a představovala významnou část celkové produkce, často dosahující 40 % její hodnoty.¹¹⁷ Mezi lety 1920 a 1930 byl však zaznamenán minimální růst produkce rýže, což poukazovalo na stagnaci v tomto odvětví.

Jako reakci na nedostatek rýže v Japonsku¹¹⁸ zahájila v Koreji japonská vláda v roce 1920 program na zvýšení produkce rýže.¹¹⁹ Japonsko, omezeno podmínkami ve vlastní zemi,¹²⁰ hledalo možnosti rozšíření produkce rýže za hranicemi a Korea se jevila jako vhodný kandidát na realizování těchto plánů.¹²¹ Program měl fungovat do roku 1935.¹²² Modernizování produkce rýže však vyžadovalo nezbytný finanční kapitál. Ten byl téměř výhradně získáván formou půjček jak od japonských podniků, tak i od japonské vlády.¹²³

Nicméně tato politika neměla ve dvacátých letech na zvýšení produkce příliš velký účinek a neposkytovala dostatečnou podporu pro zemědělce. Zemědělci byli nuceni prodat své produkty ihned po sklizni, aby mohli splácet své dluhy a pokrýt běžné náklady.¹²⁴ Tato situace vedla k tomu, že mnoho korejských zemědělců přišlo o svou půdu, zatímco počet japonských vlastníků půdy rostl.¹²⁵

V letech 1922–1926 došlo ke čtyřnásobnému zvýšení exportu rýže do Japonska ve srovnání s obdobím 1912–1916¹²⁶. Během celé doby okupace bylo Japonsko kvůli nedostatku rýže na svém vlastním území závislé na rýži dovážené ze svých kolonií. I přes zvýšenou produkci se množství rýže dostupné korejské populaci výrazně snížilo. To vedlo ke kompenzaci základního korejského jídelníčku, kterým byla rýže, obilovinami jako je proso a sójové boby, dováženými z Mandžuska.¹²⁷

I přesto, že se během tohoto programu vyprodukovala pouze třetina plánovaného množství,¹²⁸ rýže se stala hlavním produktem exportu do Japonska a korejská zemědělská

¹¹⁷ Kimura Mitsuhiro, Colonial Development of Modern Industry in Korea. *Japan Review*. S. 27.

¹¹⁸ Nedostatek rýže byl způsoben zvýšenou poptávkou z důvodu rostoucí populace a již předešlým nedostatkem rýže v 19. století.

¹¹⁹ Klíčovými faktory, které měly přispět k úspěchu programu, byly pozemkové úpravy a technické inovace. Například zlepšení kvality, úrodnosti a udržitelnosti půdy, včetně práce se zavlažováním a odvodňováním, bylo považováno za základní podmínku pro rozvoj a implementaci moderních technologií, mezi které patřila například nová osiva nebo chemická hnojiva.

¹²⁰ Rozšiřování rýžových polí bylo v Japonsku omezené z důvodu celkového nedostatku využitelné půdy.

¹²¹ Lee Seung Nam, Analytical Study of Influxes of Korean Rice and the Korean Rice Production Development Program: 1910-1939. *Hokkaido Daigaku Nōkei Ronsō* [online]. 1984 (40). 175–198. Dostupné z doi: <http://hdl.handle.net/2115/10987>. S. 178.

¹²² Hadata Takashi, *A History of Korea*. Santa Barbara, 1969, s. 116.

¹²³ Lee Seung Nam, Analytical Study of Influxes. *Hokkaido Daigaku Nōkei Ronsō*. S. 182.

¹²⁴ Lee, Analytical Study of Influxes. S. 182.

¹²⁵ Tamtéž. S. 183.

¹²⁶ Produkce rýže mezi lety 1912–1916 dosahovala v průměru 615 000 tun ročně a v období 1922–1926 se zvýšila na 725 000 tun.

¹²⁷ Lee, *A New History Of Korea*. S. 348.

¹²⁸ Lee, Analytical Study. S. 183.

produkce se soustředila výhradně na pěstování rýže jako hlavní plodiny, a to na úkor rozmanitosti jiných plodin.¹²⁹ Tento program způsobil změnu v charakteru korejského zemědělství, od přírodně-ekonomického¹³⁰ modelu na model kapitalistický založený výhradně na investicích.¹³¹ Navzdory tomu, že skutečné výsledky neodpovídaly původním očekáváním, Korea se stala klíčovým zdrojem potravin pro Japonsko.

3.4 Těžký průmysl

V letech 1920–1930 došlo v korejské ekonomice k významným proměnám, které vycházely ze změněného postoje japonské vlády. I přes omezené investice do těžkého průmyslu byly položeny základy pro rozvoj vodní energetiky. Těžký průmysl se začal v období 1920–1930 stabilně rozvíjet, což dalo základ pro rychlý vývoj průmyslu ve třicátých letech.

3.4.1 Výroba energie

Jak už bylo uvedeno, na začátku koloniálního období nebyly investice do těžkého průmyslu obvyklé. Avšak významnou výjimkou bylo, že byl položen základ pro výrobu vodní energie, která přinesla v korejské ekonomice významné změny.

Během první světové války došlo v Japonsku k výraznému vzestupu výstavby přehrad v reakci na rostoucí poptávku po elektřině.¹³² Tuto elektřinu využívaly zejména chemické továrny, jejichž produkce závisí na ceně energií. Po anexi v roce 1910 provedl generální guvernér decentralizaci energetického průmyslu, což zahrnovalo podporu výstavby malých tepelných elektráren v Koreji s cílem posílit nedostatečně rozvinutý elektroenergetický průmysl. Vzhledem k omezenému počtu poskytovatelů energie v Koreji, zejména po první světové válce, kdy ceny uhlí dramaticky vzrostly, rostla poptávka po alternativních zdrojích energie, jako je vodní energie. Hlavním cílem decentralizace bylo zvýšit množství vyrobené energie pomocí využití hydroelektrické namísto tepelné energie.¹³³ V letech 1921 až 1926 byl provedeny studie o hydroenergetickém potenciálu na korejském území.¹³⁴ Zjistilo se, že severní oblasti Koreje mají velký potenciál pro výrobu elektřiny. Na výrobu elektřiny byla

¹²⁹ Hadata Takashi, *A History of Korea*. Santa Barbara, 1969, s. 117.

¹³⁰ Přírodně-ekonomický systém je systém, kdy se lidé živí převážně z přírodních zdrojů a hospodaří bez velkého využití kapitálu.

¹³¹ Lee Seung Nam, *Analytical Study*. S. 197.

¹³² Znalosti o výrobě elektrické energie z přehrad získali japonští odborníci od amerických inženýrů.

¹³³ Yang Ji-hye, *Competing Memories of Mega-Dam Development in Colonial Korea: From Science to Disaster*. *Acta Koreana* [online]. 2022, 25(2), 72–102. [cit. 7.1.2024] Dostupné z doi: 10.18399/acta.2022.25.2.004. S. 74.

¹³⁴ Moore, Aaron Stephen, „The Yalu River Era of Developing Asia“. *The Journal of Asian Studies*. [online]. 2013, 72 (1), 115-139. [cit. 7.1.2024] Dostupné z doi: <https://www.jstor.org/stable/23357509>. S.119.

použita tzv. kanálová metoda, která umožnila získávat větší objemy elektřiny za relativně nízké náklady, což poskytlo japonským *zaibacu* příležitost k dalším investicím. Jedním z významných japonských podnikatelů byl například Noguči Šitagau, který viděl v Koreji potenciál pro vlastní podnikatelský rozvoj a začal do Koreje hojně investovat.¹³⁵

Během dvacátých let se začaly formovat první chemické závody. V roce 1926 vznikla v Hünghamu Korejská společnost pro dusíkatá hnojiva,¹³⁶ která se specializovala na výrobu hnojiv. Její mateřská společnost byla úspěšná elektrárenská japonská společnost Nihon Čisso, jejíž zakladatel byl právě Noguči Šitagau. Noguči rovněž nechal v roce 1929 na řece Pujön v nejsevernější části Korejského poloostrova v provincii Hamgjong postavit přehradu a vodní elektrárnu, která následně dodávala elektřinu pro chemické závody v Hünghamu i jinde. Na dalších řekách, které se vlévají do řeky Jalu, vznikly postupně další vodní elektrárny.¹³⁷ Noguči se také angažoval v průmyslových oblastech kolem Soulu a Inčchon.¹³⁸

Zavedení výroby elektrické energie z vodních zdrojů přineslo významné proměny v korejské ekonomice. Navzdory nedostatku investic do těžkého průmyslu se podařilo vybudovat základy pro výrobu elektřiny, což umožnilo rozvoj chemického průmyslu a postupně dalších odvětví. Investice do vodních elektráren, podporované japonskými podnikateli, jako byl Noguči, ukázaly, že vybudování těžkého průmyslu v Koreji bylo technicky proveditelné, a elektrická energie se stala hnací silou hospodářského růstu.

3.4.2 Cementárenský průmysl

Cement hrál klíčovou roli ve výstavbě a udržování infrastruktury, jejíž výstavba v Koreji započala na počátku 20. století. Do dvacátých let byl však veškerý cement potřebný na výstavbu železnic, silnic, budov a dalších dovážen z Japonska. Cementárenský průmysl byl ve dvacátých letech pod kontrolou generálního guvernérství s cílem omezit jeho rozvoj a udržet kontrolu nad ekonomickým vývojem v Koreji. Japonská vláda iniciovala opatření zaměřená na podporu vývoje cementářského průmyslu v Koreji, aby mohla zabezpečit potřebný cement pro výstavbu infrastruktury.

¹³⁵ Park Soon Won, *The First Generation of Korean Skilled Workers: The Onoda Cement Sünghori Factory. The Journal of Korean Studies (1979-)* [online]. 1990, 7, 55–96. [cit. 18.2.2024] Dostupné z doi: <https://www.jstor.org/stable/44000394>. S. 59.

¹³⁶ *Čosen suirjoku denki kabusšiki kaiša* (朝鮮窒素肥料株式会社).

¹³⁷ Například přehrada Sup'ung dokončená v roce 1922 a přehrada Unbong dokončená v roce 1929.

¹³⁸ Moore, Aaron Stephen, „The Yalu River Era of Developing Asia“. S.119.

Pro rozvoj cementářského průmyslu v Koreji byl klíčový rok 1920, kdy v Koreji začala operovat japonská společnost Onoda Cement,¹³⁹ která se zaměřila na využití ložisek vápence nacházejících se v severních korejských provinciích.¹⁴⁰ Jednou z takových lokací byl vápencový důl v Süngchori nedaleko od Pchjōngjangu a uhelný důl Sadong. Z důvodu velké kapacity přeprav mezi Süngchori a Sadong byla vytvořena železniční linka pro nákladní vlaky, a v tentýž stejný rok začala výrobu první moderní cementárna jménem Süngchori.¹⁴¹ Společnost Onoda Cement se také podílela na dodávání cementu na výstavbu přehradních nádrží a vodních kanálů, které byly potřebné pro zavlažování rýžových polí.¹⁴² Společnost Onoda Cement se také podílela na výstavbě závodu na dusíkatá hnojiva v Hünghamu a přehrady Pudžžon. Během dvacátých let cementárna Süngchori dosáhla vyšší produkce než hlavní cementárny Onoda v Japonsku. Kromě toho byla založena další cementárna v Čönneri nedaleko Wönsanu.¹⁴³

Zde lze vidět, jak úzce provázané byly vztahy a spolupráce mezi japonskou vládou a japonskými investory. Rozhodnutí o vstupu společnosti Onoda Cement na území Koreje bylo ovlivněno strategickým cílem japonské vlády. Například schválení výstavby železnice mezi Süngchori a Sadong bylo generálním guvernérstvím schváleno takřka okamžitě, což podtrhuje pevné spojení mezi vládou a investory. Tato spolupráce nebyla pouze obchodní, ale i strategická, s cílem kontrolovat a rozvíjet ekonomiku Koreje ve prospěch Japonska.

3.4.3 Těžba nerostů

Jak již byla zmíněno, území Koreje je bohaté na přírodní zdroje. Nachází se zde hlavně velká ložiska zlata, železa a grafitu. Japonská vláda si uvědomovala, že těžební průmysl v Koreji má významný potenciál. Avšak koncese na těžbu zlata byly již před japonskou anexí uděleny zahraničním podnikatelům.

V roce 1916 vešla v platnost nová verze hornického zákona, která omezila možnosti cizinců získat povolení k těžbě, což vedlo ke změně v přístupu k těžbě. Povolení k těžbě mohli od roku 1916 získat pouze japonští občané nebo společnosti, které byly založeny podle

¹³⁹ Společnost Onoda Cement (小野田セメント株式会社) vznikla v roce 1881 v městě Onoda. Svého největšího rozmachu dosáhla během japonské industrializace, první sino-japonské války a rusko-japonské války. Mimo jiné také dodávala cement na výstavbu Jihomandžuské železnice, kterou Japonsko převzalo od Ruska po rusko-japonské válce.

¹⁴⁰ Park Soon Won, *The First Generation of Korean Skilled Workers: The Onoda Cement Süngchori Factory. The Journal of Korean Studies*. S. 60.

¹⁴¹ Park Soon Won, *The First Generation of Korean Skilled Workers*. S. 61.

¹⁴² Tato aktivita byla iniciována plánem na zvýšení produkce rýže.

¹⁴³ Park, *The First Generation of Korean Skilled Workers*. S. 61.

japonského práva. Ve zprávě od generálního guvernérství stálo, že „zároveň (je) stávající hornické právo již zajištěné cizinci pod starým režimem přísně respektováno a (je) platné a dědičné pro jiné zahraniční fyzické nebo právnické osoby se sídlem v Koreji.“¹⁴⁴ Nadále tak pokračovaly v těžbě zlaté doly v Unsanu vlastněné Američany a doly v Suanu vlastněné Brity.¹⁴⁵

Revidovaná verze zákona také umožnila těžbu dalších dvanácti nerostů, jejichž těžba nebyla doposud povolena. Původní počet nerostů, na které se vztahovala ustanovení předchozího zákona, byl sedmnáct. S nárůstem počtu povolených nerostů došlo k zvýšené aktivitě v těžebním průmyslu, což vedlo k dalším investicím do těžby a během první světové války byl těžební průmysl v rozmachu. Poválečná ekonomická situace však způsobila výrazné snížení poptávky po produktech z nerostných surovin.

Japonci provozovali již zmíněné doly v Pjōng-anu, Kečōnu, Kesōngu a Gočangu. Dále začal provoz hutního závodu japonské společnosti Kuhara¹⁴⁶ v Činnampu a závod na těžbu a úpravu rudy v Norjang-ni.¹⁴⁷ Z následující tabulky lze vyčíst, že produkce hlavních nerostů mezi lety 1910 až 1929 značně vzrostla, z čehož vyplývá, že těžební průmysl byl na vzestupu.

Tabulka č. 5 Hodnota produkce hlavních nerostů (v jenech v hodnotě z roku 1929)

Typ nerostu	1910	1921	1929
Uhlí	388 781	3 192 262	6 321 485
Zlato	3 744 957	2 992 021	5 848 720
Železná ruda	421 462	1 716 170	3 153 988
Grafit	153 477	208 902	502 159
Stříbro	6 555	4 775	59 820
Zinek	-	4 798	85 004
Olovo	-	-	129 528

Zdroj: *Annual Report on Reforms... 1927–28*, S. 73

¹⁴⁴ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1927–28*. Seoul: Government-General of Chosen, 1930. S. 72.

¹⁴⁵ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1927–28*. S. 72.

¹⁴⁶ *Kuhara kōgjō kabušiki kaiša* (久原鉱業株式会社) založena v roce 1912 japonským zaibacu Kuharaou Fusanosuke.

¹⁴⁷ *Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1927–28*. S. 72.

Omezení těžebních práv pro cizince a zvýšení počtu minerálů, na něž se vztahoval hornický zákon, vedlo k rozvoji v těžbě. Přestože poválečná situace vedla ke snížení poptávky po nerostných surovinách, těžba zůstávala nadále důležitým odvětvím a aktivity japonských společností v hutnictví významně ovlivnily regionální rozvoj.

4. Třetí fáze vývoje průmyslu v Koreji (1931–1940)

Třetí fázi vývoje průmyslu na Korejském poloostrově je v této práci označována doba od počátku japonské agrese v roce 1931 v severovýchodní Číně, až po rok 1939. Třicátá léta jsou charakteristická zvýšeným napětím v regionu a postupnou přípravou Japonska na válku. Na počátku třicátých let se opět začaly objevovat investice z Japonska, především do průmyslových odvětví v severních provinciích Koreje, kde se nacházely cenná ložiska nerostných surovin a výkonné hydroelektrárny. Mandžuský incident a začátek druhé sino-japonské války zásadně ovlivnily korejskou ekonomiku, především těžký průmysl. Tyto události způsobily zvýšenou poptávku po zdrojích a materiálech potřebných pro válečnou mašinerii a japonská správa v Koreji proto podnikla kroky k posílení produkce těžkého průmyslu a těžby nerostů. Investice do těžkého průmyslu se staly prioritou a průmyslová produkce se během třicátých let zvýšila. Rozvoj těžkého průmyslu v Koreji byl tedy přímým důsledkem regionálních konfliktů a militarizace, které předcházely druhé světové válce.

4.1 Mandžuský incident a změny po roce 1931

Po roce 1929 bylo Japonsko, stejně jako ostatní země, postiženo světovou hospodářskou depresí. Kvůli ekonomickým podmínkám bylo důležité, aby investovalo do trhu, který vedl k vysokým ziskům. To bylo pro zlepšení celkové ekonomické situace klíčové. Podle Hatady „význam Koreje pro japonský kapitál rostl, a to kvůli dvěma faktorům – dostupnosti dodávky elektřiny a pracovním podmínkám, které spočívaly v dlouhých pracovních hodinách a nízkých mzdách.“¹⁴⁸ Na začátku 30. let začali japonští investoři vkládat peníze do průmyslových odvětví v severních korejských provinciích a v oblasti Soulu a Inčchon.¹⁴⁹

V roce 1931 došlo k tzv. Mandžuskému incidentu,¹⁵⁰ který byl využit jako záminka pro japonskou invazi do Mandžuska, následnou okupaci a vyhlášení japonského loutkového státu Mančukuo.¹⁵¹ Tato událost posílila moc vojenských frakcí v Japonsku a přispěla k růstu militarismu a měla významný vliv na nástup vojenské vlády v Japonsku. Dopad tohoto incidentu na korejský průmysl byl především spojen s posílením japonské kontroly nad korejskou ekonomikou a vzhledem ke geopolitickému významu Mandžuska a Koreje se strategický význam Koreje jako zdroje důležitých surovin zvýšil.¹⁵²

¹⁴⁸ Hadata Takashi, *A History of Korea*. S. 119.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 119.

¹⁵⁰ Také známý jako Mukdenský incident, byl výbuch na japonské železnici blízko Mukdenu, který byl zinscenován Japonskem a označen jako čínský útok na japonskou infrastrukturu v Mandžusku.

¹⁵¹ *Manšúokoku* (滿州国), stát zřízen Japonskem v roce 1932, do jehož čela byl postaven poslední císař mandžuské dynastie.

¹⁵² Hadata Takashi, *A History of Korea*. S. 119.

4.2 Lehký průmysl

Během 30. let 20. století začaly vznikat nové formy průmyslové výroby, zahrnující textilní, potravinářské, keramické, papírenské a chemické závody. Tato průmyslová odvětví byla založena především za účelem doplnění již existujícího průmyslu v Japonsku a přispívání k jejich rozvoji.

Tabulka č. 6 Celkový podíl produkce v letech 1925 a 1936 (v procentech)

Typ produktu	Procentuální podíl		
	1925	1931	1936
Zemědělská výroba	72,7	63,1	51,8
Těžební výroba	1,3	2,0	4,8
Průmyslová výroba	17,7	22,7	31,3
Ostatní (lesnictví, rybolov)	8,3	12,2	12,1
Celkově	100	100	100

Zdroj: *A History of Korea*, s. 120

V tabulce č. 6 lze vidět, že podíl zemědělské výroby klesal, zatímco hodnota nezemědělských odvětví rostla. Japonská koloniální politika v té době rozvoj těžkého průmyslu upřednostňovala, jelikož byl považován za klíčový pro militarizaci. I přesto, že na lehký průmysl byl v této době kladen menší význam ve srovnání s těžkým průmyslem, odvětví lehkého průmyslu byla stále důležitá pro uspokojení domácí poptávky a podporu spotřebitelského trhu. Tato odvětví poskytovala pracovní místa a přispívala ke stálému ekonomickému růstu.

4.2.1 Plán na zvýšení produkce rýže

Plán na zvýšení produkce rýže byl v roce 1934 pozastaven.¹⁵³ Důvodem byla celosvětová ekonomická krize a obavy z toho, že nadměrný dovoz korejské rýže by mohl mít negativní dopad na již klesající ceny pro japonské farmáře. Import velkého množství rýže z Koreje mohl způsobit nadměrnou nabídku na trhu a snížit poptávku po rýži vyprodukované v Japonsku.¹⁵⁴ Také náklady na udržení a správu rýžových polí se staly v průběhu 30. let

¹⁵³ Inovativní prvky, které plán přinesl, jako rozsáhlá zavlažování rýžových polí, byly stále využívány. Tyto zavlažovací práce byly realizovány prostřednictvím místních zavlažovacích sdružení.

¹⁵⁴ Lee, *A New History Of Korea*. S. 348.

problémem. Výnosy z pěstování rýže začaly klesat v důsledku rostoucích nákladů na její pěstování a zdražení vody mělo ničivý dopad na korejské zemědělce.¹⁵⁵

Tento plán zavedený v roce 1920 měl značný vliv na strukturu korejské ekonomiky, která se během tohoto programu přeorientovala na kapitalistický model, a produkce byla zaměřena na jedinou plodinu – rýži. Nicméně politika tehdejšího generálního guvernéra, která spočívala v budování průmyslové základny v Koreji zejména v oblasti těžkého průmyslu, přilákala velké množství japonských investorů, což vedlo k dalšímu rozvoji průmyslu.¹⁵⁶

4.2.2 Výroba hedvábí

Pěstování bource morušového na produkci hedvábí fungovalo již před japonskou okupací v provinciích severního Kyōngsangu, severního a jižního Pyōng-anu, Kyōnggi a Kangwōnu. Po konci první sino-japonské války byly zahájeny studie o korejském hedvábnictví a v letech 1910 až 1918 se množství vypěstovaných hedvábných kokonů díky novým pěstitelským metodám zvětšilo až šestkrát.¹⁵⁷

V roce 1920 byl zrušen zákon o podnicích a původní přístup, kterým bylo zakládání společností v Koreji regulováno a omezováno, byl nahrazen novým přístupem, který umožnil podnikatelům větší volnost a svobodu při zakládání a provozování svých firem.¹⁵⁸ To umožnilo většímu množství japonských *zaibacu* rozšířit svou činnost do Koreje. Ve stejném roce byla v Japonsku založena firma na výrobu hedvábí Katakura¹⁵⁹ s úmyslem expandovat své aktivity do Koreje.¹⁶⁰ Expanze japonských podnikatelů a růst investic vedly v průmyslu na předení hedvábí v jižních částech Korejského poloostrova k rozkvětu, přičemž město Tegu se stalo jeho nezpochybnitelným centrem.¹⁶¹ Továrny na předení byly zřízeny i v Soulu, Hamhūng a Čōndžu.¹⁶²

Továrny nevlastnili a nestavěli pouze Japonci, ale i Korejci. Mezi významné korejské společnosti patřily *Čosen seiši*,¹⁶³ která byla založena v Soulu v roce 1919, a *Čōnan seiši*, založena v roce 1926. Do roku 1934 existovalo v Koreji celkem 84 továren, které byly pod

¹⁵⁵ Lee, *A New History Of Korea*. S. 349.

¹⁵⁶ Hadata, *A History of Korea*. S. 119.

¹⁵⁷ Bank of Chosen, *Economic History of Chosen*, Compiled in Commemoration of the Decennial of the Bank of Chosen. Seoul, 1920. S. 126.

¹⁵⁸ Hadata Takashi, *A History of Korea*. S. 118.

¹⁵⁹ *Katakura seiši bóseki kabušiiki kaiša*, (片倉製糸紡績株式会社).

¹⁶⁰ Kimura Mitsuhiro, Colonial Development of Modern Industry in Korea, 1910–1939/40. *Japan Review*. S. 34.

¹⁶¹ Jeden z podniků, který v Tegu fungoval, byl *Čosen Kiito kabušiiki kaiša* (朝鮮生糸株式会社).

¹⁶² Kimura Mitsuhiro, Colonial Development of Modern Industry in Korea. S. 35.

¹⁶³ 朝鮮製糸.

korejským a japonským vedením.¹⁶⁴ Mezi hlavní japonské společnosti zabývající se předním a tkaním patřily Tójóbo¹⁶⁵ a Kanebo.¹⁶⁶

4.3 Těžký průmysl

Zatímco lehký průmysl byl situován spíše v jižních částech Korejského poloostrova, v severních částech převažovala výroba těžkého průmyslu. Ze strategických důvodů japonská vláda preferovala koncentraci těžkého průmyslu v severní části Koreje, především kvůli tomu, že tato oblast měla přístup k ložiskům nerostných surovin a zároveň měla historickou tradici těžby. Nejvýznamnější lokací pro těžký průmysl byla provincie Hamgiŏng, která měla díky hydroelektrárnám dostatek elektrické energie pro rozvoj chemického průmyslu.¹⁶⁷ Již v této době se začal projevovat ekonomický rozdíl mezi jižní a severní částí Korejského poloostrova a vzhledem k úspěšnému rozvoji a správě těžkého průmyslu v severní části se postupně začala měnit i ekonomika severní Koreje. Typickým příkladem byla města Hŭngnam and Wŏnsan v jižních částí provincie Hamgiŏng, která se díky industrializaci z původně malých vesnic stala průmyslovými centry s vysokou populací.¹⁶⁸ Severní části Koreje se taky staly vzhledem ke své geografické poloze strategickým místem pro realizování japonských vojenských plánů v Mandžusku.¹⁶⁹

Strategický význam severní Koreje se významně projevil po roce 1936. V roce 1936 uskutečnila radikální fašistická skupina v Japonsku pokus o puč, během něhož byli zabití tři vysocí představitelé Japonského císařství, kteří podle pučistů bránili ve vojenské expanzi. Po této události začali vysocí představitelé Japonska více přihlížet požadavkům a preferencím armády.¹⁷⁰ Tím došlo k posílení armádního vlivu na japonskou politiku a rozhodování a Japonci začali přikládat vojenskému průmyslu v Mandžusku větší význam. Poloha významných továren těžkého průmyslu v severní Koreji byla v této chvíli klíčová. S narůstajícím vojenským napětím v oblasti byl v roce 1937 přijat tzv. zákon o kontrole těžkého průmyslu, který měl regulovat a podpořit rozvoj průmyslu nejen v Koreji ale i Japonsku a Mandžusku.¹⁷¹

¹⁶⁴ Kimura Mitsuhiko, Colonial Development of Modern Industry in Korea. *Japan Review*. S. 35.

¹⁶⁵ *Tójóboseki kabušiiki kaiša* (東洋紡績株式会社), založena v roce 1882, v dnešní době jeden z předních výrobců vláken a textilií v Japonsku.

¹⁶⁶ *Kanebo kabušiiki kaiša* (カネボウ株式会社).

¹⁶⁷ Hadata, *A History of Korea*. S. 120.

¹⁶⁸ Tamtéž. S. 120.

¹⁶⁹ Japonsko chtělo využít Mančukuo pro řešení vlastní zemědělské krize. Na území Mandžuska byla započata výstavba železnice a zbrojních podniků.

¹⁷⁰ Vasiljevová, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1986. S. 431.

¹⁷¹ Hadata, *A History of Korea*. S. 122.

4.3.1 Těžba nerostů

Nejkvalitnější ložiska uhlí, konkrétně antracitu, který se využíval jako zdroj tepla v průmyslu, se nacházela v severní oblasti Pjŏnganu. V roce 1935 vyprodukovala tato důlní lokalita přibližně 60 tisíc tun uhlí.¹⁷² Dalším druhem uhlí, které se nacházelo na korejském území a bylo zužitkováno japonskými podniky, bylo hnědé uhlí. Korejské hnědé uhlí bylo podle Kimury surovinou na výrobu syntetického paliva a jeho těžba byla tedy chápána jako klíčová, jelikož palivo hrálo v kontextu 30. let významnou roli.¹⁷³ Těžba hnědé uhlí byla realizována výhradně v severních částech Korejského poloostrova, a to například v Pjŏngannamu nebo v provincii Hwanghe. Doly Sariwon, Jusŏn a Kogŏnwŏn byly hlavními doly hnědé uhlí a ročně vyprodukovaly 30 tisíc tun hnědé uhlí.¹⁷⁴

Tabulka č. 7 Celková podíl produkce v letech 1936–1939 (v procentech)

Produkt	1936	1939
Zemědělská výroba	52	42
Těžební výroba	5	6
Průmyslová výroba	31	39
Ostatní (lesnictví, rybolov)	12	13
Celkově	100	100

Zdroj: *A History of Korea*, s. 122.

Tabulka č. 7 zobrazuje, že relativní podíl těžby a průmyslové produkce v letech 1936 až 1939 byl větší než hodnota v jakémkoliv jiném odvětví. Významný dopad na celkovou hodnotu produkce byl v důsledku tzv. Incidentu na mostě Marca Pola v roce 1937, kdy došlo ke střetu armády Čínské republiky a japonské císařské armády. Tato událost byla začátkem druhé sino-japonské války a tento válečný konflikt způsobil destabilizaci regionu a zvýšenou potřebu surovin pro válečné účely. To vedlo v Koreji k ještě většímu důrazu na těžbu a průmyslovou výrobu, aby se zajistila dostatečná dodávka surovin pro japonskou válečnou mašinerii. Kimura uvádí, že „korejský těžební a výrobní průmysl od roku 1911 do roku 1940 prudce rostl. Z hlediska reálné přidané hodnoty dosahoval roční růst v průměru cca 12 % v těžebním průmyslu a 9 % ve výrobním průmyslu. Expanze byla obzvláště rychlá ve 30. letech 20. století, kdy se roční míra růstu blížila 20 %, resp. 10 %.“¹⁷⁵ Těžba a průmyslová produkce

¹⁷² Kimura Mitsuhiko, *Colonial Development*. S. 31.

¹⁷³ Kimura Mitsuhiko, S. 31.

¹⁷⁴ Tamtéž. S. 32.

¹⁷⁵ Tamtéž. S. 29.

se zvýšily, aby pokryly rostoucí poptávku a potřeby Japonska během války, což mělo za následek další růst a rozvoj korejské ekonomiky.

Závěr

V této bakalářské práci jsem se zabývala vývojem korejského průmyslu v době japonské okupace, s konkrétním zaměřením na léta 1905–1939. Vzhledem k nedostatku dostupných materiálů nejsou události po roce 1939 v této práci zahrnuty. Cílem této práce bylo zhodnotit, jak se korejský průmysl vyvíjel pod japonskou nadvládou a jaký dopad měla japonská okupační politika na vývoj jednotlivých průmyslových odvětví.

První kapitola této práce podrobně zkoumá období od roku 1876 do 1910, během něhož se Korea stala japonskou kolonií. V této části je analyzován strategický postup Japonska k dosažení významné politické dominance v regionu. Tato kapitola popisuje, jak Japonsko využilo období nestability a mocenské spory v Koreji a donutilo Koreu podepsat smlouvy, díky nimž si v tomto regionu upevnilo své politické postavení. Výzkum ukázal, že v tomto období Japonci začali poprvé do Koreje investovat a posilovat vzájemné obchodní vztahy. Rovněž docházelo k prvním přílivům japonských podnikatelů na korejský poloostrov za účelem inkvizice půdy, což vedlo ke změně vlastnických struktur. Kapitola také reflektuje dvě války, jejichž vítězstvím si Japonsko definitivně potvrdilo svou dominanci.

Druhá kapitola se věnuje rozvoji korejského průmyslu v letech 1910 až 1919, kdy se začíná utvářet japonská kontrola nad korejskou ekonomikou. Tato kapitola reflektuje, že v tomto období nebyl vývoj těžkého průmyslu Japonskem podporován a větší důraz byl kladen na podporu lehkého průmyslu. Dále bylo zjištěno, že se Japonsko snažilo omezit vznik korejských podniků, což naznačuje snahu zabránit vzniku potenciální konkurence.

Třetí kapitola se zaměřuje na období rozvoje korejského průmyslu v letech 1920 až 1930, během kterého byly položeny základy pro rozvoj vodní energetiky a chemického průmyslu. Bylo zjištěno, že hlavní roli v postupném rozvoji těžkého průmyslu hráli japonští podnikatelé a japonské investice do těchto odvětví.

V čtvrté kapitole se řeší období 1931–1939 v korejském průmyslu, které bylo ovlivněno japonskou agresí v Číně a militarizací regionu. Jako reakce na vojenské potřeby byl upřednostňován těžký průmysl, což se projevilo ve zvýšených japonských investicích do těchto odvětví a těžby nerostů. Výzkum ukázal, že během tohoto období se severní Korea stala významným producentem uhlí, které bylo pro válečné účely klíčové. V důsledku těchto událostí došlo k rozvoji těžebního a průmyslového sektoru, což přispělo k uspokojení rostoucí poptávky Japonska po surovinách.

Závěrem lze říci, že japonská okupace Koreje měla velký dopad na rozvoj korejského průmyslu. Od roku 1876, kdy byla Korea nucena opustit politiku izolace, prošla korejská

ekonomika významnými proměnami. Japonsko udělalo z Koreje klíčovaného dodavatele potravin, surovin a výrobků a zavedením programů změnilo charakter korejského zemědělství na kapitalistický model. Průmyslová výroba byla úzce vázána na strategické a vojenské požadavky Japonska, což vedlo k rozvoji těžkého průmyslu s finanční podporou japonských podnikatelů. Během okupace se Korea stala integrální součástí japonského impéria a prostřednictvím svého hospodářství sehrála významnou úlohu ve vývoji kontinentální politiky Japonska. Je však třeba zdůraznit, že tyto zmíněné změny v průmyslu byly uskutečněny na úkor korejského lidu, na který nebyl při implementování průmyslových plánů brán ohled. Vše, co Japonci v Koreji vytvořili, bylo pro jejich vlastní účely. Celkově práce ukazuje, jak politika a vojenské potřeby Japonska ovlivnily korejský průmysl a jaké změny se v něm odehrály během období japonské okupace.

Bibliografie

Literatura

Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1910–11. Seoul: Government-General of Chosen, 1907.

Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1911–12. Seoul: Government-General of Chosen, 1912.

Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1913–14. Seoul: Government-General of Chosen, 1915.

Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1916–17. Seoul: Government-General of Chosen, 1918.

Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1918–21. Seoul: Government-General of Chosen, 1921.

Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1927–28. Seoul: Government-General of Chosen, 1930.

Annual Report on Reforms and Progress in Chosen (Korea) 1932–33. Seoul: Government-General of Chosen, 1933.

Back of Chosen, *Economic History of Chosen*, Compiled in Commemoration of the Decennial of the Bank of Chosen. Seoul, 1920.

Duus, Peter, *The Abacus and the Sword: The Japanese Penetration of Korea, 1895–1910.* Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1995.

Hadata Takashi, *A History of Korea.* Santa Barbara, 1969.

Jukes, Geoffrey, *The Russo-Japanese War 1904–1905.* Osprey Publishing Limited, 2002.

Lee Ki-baik. *A New History Of Korea*, přeložili Wagner, Edward, W. a Shultz, Edward J., Harvard University Press, 1984.

Nahm Andrew C, *Introduction to Korean History and Culture*. Seoul: Hollym Corporation, 1993.

Suh Sang-Chul. *Growth and Structural Changes in the Korean Economy 1910-1940*. Harvard University: Council on East Asian Studies, 1978.

Vasiljevová, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1986.

Kahm, Howard. *Colonial Finance: Daiichi Bank and the Bank of Choseon in Late Nineteenth and Early Twentieth Century Korea, Japan and Manchuria*. Los Angeles: University of California 2012. Disertační práce.

Internetové zdroje

Arimoto Yutaka a Lee Changmin, Did Japanese Direct Investment in Korea Suppress Indigenous Industrialization in the 1930's? Evidence from county-level factory entry patterns. *IDE Discussion Paper* [online]. Institute of Developing Economies, Japan External Trade Organization. March, 2014, 450. Dostupné z doi: <http://hdl.handle.net/2344/1304>.

Iyenaga Toyokichi. Japan's Annexation of Korea. *The Journal of Race Development* [online]. 1912, Vol. 3 (2), 201–223. S. 3. Dostupné z doi: <https://doi.org/10.2307/29737953>.

Kimura Mitsuhiko, Colonial Development of Modern Industry in Korea, 1910–1939/40. *Japan Review* [online]. 2018, 2(2), 23–44. Dostupné z doi: https://www.jiia-jic.jp/en/japanreview/pdf/JapanReview_Vol2_No2_03_Kimura.pdf.

King, Betty L. Japanese Colonialism and Korean Economic Development, 1910–1945. *Asian Studies: Journal of Critical Perspectives on Asia* [online]. 2013, 13(3). 1–21. [cit. 20.10.2023]. Dostupné z doi: <https://www.asj.upd.edu.ph/mediabox/archive/ASJ-13-03-1975/king-japanese-colonialism-korean-economic-development.pdf>.

Lee Jun, The History of Korean Railway by Photographs. *KOTI Knowledge Sharing Report: Korea's Best Practices in the Transport Sector* [online]. November 2011 (17) S. 17–19. Dostupné z doi: https://centers.ibs.re.kr/html/living_en/transport/KSP%2017%20The%20History%20of%20Korean%20Railway%20by%20Photographs.pdf.

Lee Seung Nam, Analytical Study of Influxes of Korean Rice and the Korean Rice Production Development Program: 1910-1939. *Hokkaidó Daigaku Nókei Ronsó* [online]. 1984 (40). 175–198. Dostupné z doi: <http://hdl.handle.net/2115/10987>.

Moore, Aaron Stephen, „The Yalu River Era of Developing Asia“. *The Journal of Asian Studies*. [online]. 2013, 72 (1), 115-139. Dostupné z doi: <https://www.jstor.org/stable/23357509>.

National Institute of Korean History [online]. Dostupné z: http://contents.history.go.kr/front/kh/view.do?category=english&levelId=kh_001_0070_0020_0010.

Park Soon Won, The First Generation of Korean Skilled Workers: The Onoda Cement Sūnghori Factory. *The Journal of Korean Studies (1979-)* [online]. 1990, 7, 55–96. Dostupné z doi: <https://www.jstor.org/stable/44000394>.

Raikar, S. Pai. Trans-Siberian Railroad. In: *Encyclopedia Britannica* [online]. Jacqui Safra. Dostupné z doi: <https://www.britannica.com/topic/Trans-Siberian-Railroad>.

Yang Ji-hye, Competing Memories of Mega-Dam Development in Colonial Korea: From Science to Disaster. *Acta Koreana* [online]. 2022, 25(2), 72–102. Dostupné z doi: 10.18399/acta.2022.25.2.004.

Yi Tae Jin, Treaties Leading to Japan's Annexation of Korea: What Are the Problems? *Korea Journal* [online]. 2016, Vol. 56 (4). 5–32. S. 12. Dostupné z doi: <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artiId=ART002173719>.